

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDEKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
Egy sorra 20 fillér.
Hosszabb hirdetéseknek külön díjtétel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 357

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, szeptember 18.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Az aradi kamara.
- Schönaich követelésel.
- Hitelezzen a közönség!
- Megszöktek a Czajak.
- Hozzák az amerikai tőkét.
- Néppárti támadás Barabás Béla ellen.
- Arad és a széninség.
- Utonállás az aradi határban.
- Mentaller — Kossuth ellen.
- Zerkowitz programja.
- Föllebbent a fátyol.
- Egy urlasszony tűzhalála.
- Tárcs: Az aradi huszárok Napoleon ellen.

Az aradi kamara.

Arad, szeptember 17.

Arad és a szomszédos vármegyék ipari és kereskedelmi ügyeinek vezető-szerepre hivatott kezelője, a kerület ipari és kereskedelmi életének, szellemének irányítója: az aradi kereskedelmi és iparkamara mintha megszűntette volna működését. Csend és tétlen nyugalom honol a körüli székház tájékán, híre sem hallani annak a tevékenységnek, amelyet a közgazdasági élet, a városnak és a kamara kerületébe tartozó megyéknek ipari és kereskedelmi érdeke a kamarától méltán megkívánhat. Az iparosok és kereskedők üzleti életében jelentős változást idézett elő az új munkásbiztosítási törvény, temérdek új terhet, igen sok új kötelezettséget ró ez a kamara valamennyi tagjára; alig van iparos és kereskedő, akinek üzeme a betegse-

gélyezés kiterjesztése és a balesetbiztosítás bevezetése következtében a törvény rendelkezéseitől érintetlen marad s míg a kétkézi munkával elfoglalt iparosok és kereskedők tájékozatlanul botorkálnak a törvényszakaszok labirintusai között, addig a kamara kellemes tétlenségében tanácstalanul hagyja a törvényhozási újdonságokkal nem foglalkozó tagjait.

Nem a kamara iránti rokonszenv hiánya iratja velünk e sorokat és nem a panasza oka ad alkalmat annak feltárására. A kamara kerületéből érkezett hozzánk panaszos levél, amely elmondja, hogy míg az ország többi ipari és kereskedelmi testületei szinte vállvetve igyekeznek kivenni részüket a közgazdasági élet mai evolúciójának nagy munkájából, addig az aradi kamara kánikulát csinál az esztendő munkaidejéből s megteszi azt, hogy az év kilenc hónapja alatt egyetlen egy gyűlést tart kilenc helyett. Valamikor a tavasszal volt utolsó közgyűlése a kamarának s jöllehet minden hónapban tartania kellett volna; az aradi kamara nem talált az ország ipari és kereskedelmi életében eseményt, a melyet érdemesnek ítélte volna arra, hogy tárgyalás és tanácskozás tárgyává tegye. Nem ismerjük olyan tüzetesen az országot, a megye és a kamarai kerület közgazdasági eseményeit, mint ahogy ezeket a kamarának ismernie kellene, ellenben hallunk hírt a többi kamarák dolgos működéséről, látjuk azoknak tagjaik érdekében kifejtett működését

és önkéntelenül a toll alá kívánkozik a kérdés: csak az aradi kamara nem talál alkalmat, okot, anyagot a munkához? És mikor abban az értékes, magas színvonalon álló munkában, amelyet a magyarországi kamarák kifejtene, keressük az aradi kamara működését, — találunk egy panaszos levelet, amely a vidékről jön s onnan hozza hírel, hogy a közgazdasági munkálkodásnak ebben az országos versenyében az aradi kereskedelmi és iparkamara egyszerűen fölfüggesztette a működését.

A kereskedelmi miniszter államtitkárjának a pécsi iparos-kongresszuson elmondott beszéde valóságos lázba hozta az ország kereskedőit, iparosait és a munkásosztályt, forrong azóta az élet az új ipartörvény tervezete, elvei és részletei körül minden testületben, amelynek az ipartörvényekhez csak némi köze is van. Mintha csak az aradi kamarának nem volna köze hozzá!

Amennyire mi a kamarák hivatását és szervezetét ismerjük, tudjuk róla, hogy nem csupán adminisztratív teendők elintézésére hivatott. A köréje csoportosuló és kebelébe tartozó nagy érdekelttség, azonkívül maga a kamarai szervezet parancsolóvá teszi, hogy a kamara foglalkozék tagjainak gazdasági ügyeivel és segítségére legyen az iparosoknak és kereskedőknek minden olyan ügyben, amely közös, együttes, kollektív fellépést, elhatározást és egységes vezetést kíván. Tett e

Az aradi huszárok Napoleon ellen.

— A Hadsereg-ből. —

Elérkezett az 1813-ik esztendő Mindszent hava, amely a történelem egyik legnevezetesebb hónapjai közé tartozik. Európa összes népei a legnagyobb izgalommal lesték a Lipcse felé özőnlő roppant nagy seregek küzdelmének eredményét.

A Palatinus huszároknak, — a kiknek az Edvárd király nevét viselő aradi 12. huszárezred katonái az utóda — is kijutott a dologból. Mint afféle könnyű lovasság, mindig legelől portyázott s az ellenségről megbízható híreket hozott.

A lipcsei csatát megelőző főhál, gross-waltersdorfi és ssemnitzi ütközetek után részt vettek ők még a három napos pennigi csatában is, ahol Poniatowszky állotta utját csapatainknak.

A legfényesebb jellemvonása volt azonban a huszároknak a bajtársak és az előjárók megvédése. Ha már gyülekezést fújtak s aztán észrevették, hogy közülök valakit az ellenség elfogott, visszafordultak, a harcot újra kezdték s mindaddig viaskodtak, amíg a veszélybe jutottakat megmentették.

Többek között Fleischhachl, illir határör ezredbeli százados is az ellenség fogságába jutott. Kiséretére az ellenség két lengyel dzsidást rendelt ki. Nagy Gábor káplár, aki gyülekező ezrede után vágatott, észrevette a két lovas között lehorgasztott fővel ballagó századost. Egy pillanat alatt lovát megfordította és ezt sarkantyuba kapva, a kísérekre rontott. Az egyiket hamarosan a másvilágra küldötte, a másikat lefegyverezte és elfogta. Ezért, valamint

azért, mert Zeits mellett két zsákmányul esett orosz ágyut a franciáktól visszafoglalt, az arany vitézségi érmet kapta.

A Ferdinánd huszár ezredbeli Dévay őrnagyot az ellenség körül fogta s már majdnem elnyomta. Ekkor Papp őrmester oda vetette magát a dzsidások közé s kiszabadította följebbvaló át.

Valla hadnagy alól lovát kilőtték. Tury József közhuszár megátva a lova alá szorult hadnagy veszedelmét, neki ruzártott az ellenségnek és szétcsapott közöttük. Egmaga úgy verekedett, mintha tízed magával lett volna. Azután magához véve lőfegyverét, leugrott lováról, ezt hadnagyának adta át, ő maga pedig gyalogszerrel addig harcolt, amíg társai segítségére jöttek.

De kiűntek a huszárok nemcsak a tőneg harcában, hanem önálló feladatok teljesítésében is. Hogy lélekjelenlétüket sohasem veszítették el, hogy mennyire merészek, határozottak és ügyesek voltak, bizonyítják a következők.

Egy alkalommal Oláh Antal káplár észrevett egy 16 francia lovas által kísért lőszer szállítmányt. Hat emberével vakmerően lecsapott rájuk s amíg üdőd magával a kísérő lovasokkal bánt el, addig a többi egy lőszerkocsit és 4 lovat zsákmányul ejtett.

Veitner Antal őrmestert, alig egypár emberrel, az oldalak biztosítására küldötték ki. Feladatát nemcsak sikeresen oldotta meg, hanem több francia gyalogost elfogott és 5 teli lőszerkocsit zsákmányul ejtett.

Pilisy József őrmestert az ellenség felkutatására küldötték ki. Ő az ellenséget oly ész-

revetlenül közelítette meg járőrével, hogy annak összes csapatait megfigyelhette. Wurzen mellett egy malomba tört be s a benne levő 21 főnyi ellenséges őrséget elfogta. Október 12 én éjjel, amikor ugyancsak felderítésre küldöttek, egy járőrénél jóval erősebb ellenséges csapatot sző ugrasztott, azután az ellenséges előőrségek nyomult elő, amelyeknek őrséggel között oly csapatot rendezett, hogy a Poniatowszky hadtest összes előőrségi fegyverbe léptek. Ez alkalommal több gyalogost elfogott.

Főlvirrad: október 16-ika. Vasárnap volt. Az ég baborult, a köd aláereszkedett. Lassan megeregt az eső; az égiek hullatták könyeiket, előre látván a három napos csata rettenetes emberáldozatát és Korzika nagy fiának nagy vereségét. A hőmérséklet alászállt; mindenki köpönyegébe burkolódzottan ázott és fázott.

De jött a leszámolás órája! Csatarendbe vonultak fel a katonák itt és tul; a szövetségesek száma 325.000 emberre és 1384 ágyura rugott. Napoleon 175.000 harcossal és 717 löveggel rendelkezett.

A világ fele volt itt, hogy nemes versenyre kelve egymással, küzdjön királyáért, hazájáért és szabadságáért. Türelmetlenül állottak egymás mellett a változatos egyenruhájú osztrák és magyar csapatok, a puszták merész és dajlás huszár fiai; a kifent bajszu magyar bakancsosok; az osztrák vértések; a szerzsan lovasok, a kik már messziről feltűntek vörös sapkáikkal és köpenyeikkel: a lengyel dzsidások, akiknek lándzsáira tűzött feketesárga zászlócskákat a szél pattogva lobogtatta. Ezekhez csatlakoztak az égig nyuló porosz gránátosok;

az aradi kamara egy lépést is a kereskedők és az iparosok gazdasági szervezkedése érdekében? Dehogyan tett, hiszen alkalma sem volt rá, gyűlést sem tartott, amelyen elhatározhatta volna. Arad iparosai és kereskedői, akik intelligenciájuknál és a helyzetükből folyó kényszerűségénél fogva a szervezkedésnek egy részét elvégezték, csak nélkülözték valahogy a kamara irányító, vezető, utmutató kezét, a vidék azonban ennek hiányában egy lépést sem tett azon az úton, amely a biztos, nyugodt, rendezett munkaviszonyok sáncaiba vezet.

A kereskedelem temérdek bajjal küzd, a nagyipar sanyol a kedvezőtlen politikai viszonyok szülte krízist, a pénzpiac abnormis helyzetében újabb torlaszokra talál, a kisipar a megsemmisülés örvényével küzd: az aradi kamara pedig személyi kérdésekben diplomatizál s hivatásáról megelégedik.

Tisztelt vidéki polgártárs, van igazság az ön levelében: az iparosok és kereskedők érdeke nem ilyen képviselőt kíván.

Egy kamarai tag.

Schönaich követelése.

Tárcáját köti a tisztfizetések fölemeléséhez.

Az 1908. évi hadügyi büdzsé.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 17.

Schönaich hadügyminiszter múlt heti audienciájáról a királynál az a hír került forgalomba, hogy azon a katonai kérdéseknek esetleg a most folyó kiegyezési tárgyalásokkal együtt való megoldásáról volt szó. Jól értesült helyről azt jelentik, hogy az tisztára önkényes kombináció. Az audiencia tárgya a hadügyminiszter előterjesztése volt a hadsereg 1908. évi büdzséje dolgában.

A delegációk összehívásának időpontját ugyan még nem állapították meg, de kétségtelen, hogy még ebben az évben meg kell tartani az ülészakot, mert ha már a közös költségvetést nem is intézhetik el, legalább *budget-provizóriumról* kell gondoskodni a jövő év első hónapjaira. A három közös minisztériumban már most dolgoznak a költségvetés egyes tárcáinak összeállításán s közelebb már a közös miniszterek a két állam minisztereinökeivel és pénzügyminisztereivel megkezdik az értekezleteket, hogy megállapodjanak a közös budget tételeiben.

A hadügyi költségvetésről kitudódott eddig is, hogy abban új, *jelentékeny tulkiadások nem lesznek*, mert a hadvezetőség szerint annyira szükséges nagy szerves reformok, mint a két éves katonai szolgálat is, még nem kerülhetnek megvalósításra. De a mostani viszonyok közt is vannak rendszabályok, melyeknek foganatosítását a hadügyminiszter elengedhetetlennek tartja. Az egyik ilyen rendszabállyal a budgetet akarják őszintévé és igazgá tenni az évente bekövetkező budgettullépések orvoslásával. Egy 1872-iki rendelet szerint a hadügyminisztérium a hadsereg szükségleti cikkei olyan árakkal számítja ki s teszi javaslatba, amilyent az utolsó tíz év árainak átlaga gyanánt kiszámít. Ezek a számok sohasem voltak pontosak s legtöbbször túllépésekre adtak okot, az utolsó években pedig, amikor az árak minden vonalon emelkedtek, még csak hozzávetőleges alapot sem adtak a számításához. Így a budgettullépések e tételeknél 12—14 millió koronára emelkedtek. A hadügyminiszter ezt a dolgot rendezni akarja. Hallomás szerint erre a célra *kilenc millió koronára van szükség*, amelylyel a költségvetést emelni akarják.

A hadügyminisztérium szerint azonban ez nem jelenti a budget emelését, mert egyszerűen a tulköltekezések tétele helyett állítják be a költségvetésbe. Ezzel szemben effektív új követelés az a *kilenc millió korona*, melyre a *tiszti fizetések* javításánál van szükség. Schönaich ehhez a reformhoz *állását köti*. Ezek az 1908-iki hadügyi budget legnevezetesebb új tételei.

hamot. A mieink győzelme csak percek kérdése volt.

De a szorongatott ellenfél segítségére jött *Sebastiani* francia vértés tömege. Csak ezt várta a mi lovasságunk! Egyszerre kivillant minden kard a hüvelyéből s a huszárok neki rontottak a páncélos ellenségnek. Legelől száguldott *Magyar és Németh* százados; magasra emelik kardjaikat s tettere hívó hangon kiáltják:

— „Rajta, rajta, utánam!”

Gyenge két századukkal három vértés ezredre csapnak le. A föld dörgött a paripák robajától, a kardok megpendültek a franciák vértjén és sisakján. A tisztok és a legénység csodamódra verekedtek, mindenfelől folyt a vér, de sehol sem annyi, mint amerre a magyarok jártak. Az ágyuk az élő tömegbe tüzeltek. *Szarfitzky* hadnagyot egy ágyugolyó súlyosan sebesülten lováról letaszította. *Schön* József őrmester, akinek vitézségét bizonyította már az atillájára tüzött ezüst érem, beleugratott a tömegbe s itt oly garázda módon verekedett, hogy az ellenséges sorokat teljesen áttörte; habár lova felbukott, amugy gyalogosan hátulról nekiesett a franciáknak, többeket levágott, sokakat nyergükből lerántott.

Szedmák Péter közhuszár, habár több sebből vérzett, *Titusz* nevű társának segítségére sietett s ezt megmentette.

Tóth István huszár két társával önszántából egyesült 6 kozákkal s velök egy meglehetősen erős ellenséges lovas osztagot rohant meg. Ő maga három vértést levágott, négyet megsebesített és többeket elfogott.

Pilch Jenő, honvédszázados.

Hozzák az amerikai tőkét.

Bankfiók Aradon.

Blaskovits az amerikai bankról

Csak milliomosok a részvényesek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Blaskovits Ferenc apátkanonok, aki, amint megírtuk, az *Amerikai Magyar Bank* alapítása ügyében Newyorkban járt, a napokban jött haza amerikai utjáról. Egy temesvári újságíró előtt érdekes dolgokat mondott az új bank-alapításról.

Ismertette a vállalkozás hivatását, majd így folytatta:

— Egy további terv tárgyát képezi, hogy esetleg *amerikai vállalkozókat, tőkét tudunk megnyerni egyes nagyobb gyári iparágak meghonosítására Magyarországon*. Így többek között Schwab Károlyval beszéltem, aki elmondta, hogy nekik ágyukra, hadihajókra jelentékeny megrendelésük volna és bármikor *felállítanának Magyarországon gyárakat*. Ily módon természetesen a legelőkelőbb pénzcsoportokkal jövőnk szerves összeköttetésbe és állandó kapcsolatot létesítünk úgy az amerikai magyarság előnyére, mint pedig a magyar gyár-
ipar fejlesztésére. Vállalkozásunkkal elérni reméljük azt is, hogy az amerikai magyarságot szervezzük, csoportosítjuk, központot teremtünk és ezáltal törekvéseiket a hazajövetelre irányítjuk és módot adunk arra, hogy itthon könnyebben juthassanak parcellázás útján földhöz.

Majd az alapítással kapcsolatban megjelent híreket cáfolta meg:

Nem igaz az, hogy *Dienes Márton* lesz a bank egyik főembere, mert *Dienesnek* semmi része sincs a vállalkozásban és *Pilis*, a *Norddeutscher Lloyd* volt igazgatója is *csak részvényes*. Hogy az alapítás sikere biztosítva van máris, azt igazolja ama körülmény, hogy a legelőkelőbb amerikai pénzembereket sikerült megnyernünk. Az amerikaiak közül még *részvényes sincs, aki nem volna milliomos*, az igazgatóságban pedig az egész kereskedelmi és pénzügyvilág legelső emberei foglalnak helyet. A *Hannover National Bank*, amelynek négyszáz millió korona betétje van, az *Empire Trust*, a *Windsor Trust*, a *Carnegie Trust*, a *New-York Westside Bank*, a világhírű *Hollgarten-cég*, a *Mottironworks* cég, az *Amerikan Lithograph Company* mindannyian bent vannak az igazgatóságban és egyuttal részvényesek is. Valóságos veszekedés volt a részvények után és ha úgy akartuk volna, már tekintélyes árfolyammal is kiadhattuk volna a részvényeket. Az alapítók *egy millió korona*. Hat héten át tartott munkánk, amely természetesen a vidékre is kiterjed, ahol szintén megkezdtük már a szervezést. Az ottani magyarság és maga a főkonzul is a legnagyobb örömmel fogadták az alapítás eszméjét, sőt azt egyenesen szükségesnek mondták.

Az amerikai alapítók azzal a tervvel foglalkoznak, hogy Magyarországon nagyobb vidéki városaikban *bankfiókokat* állítsanak föl. *Ilyen fiók Aradnak is jutna*, amit az egyik magyarországi bankvezér egy aradi ismert nagykereskedőnek már kilátásba is helyezett.

a poroszok mindennemű tetszetős és ékes ruhájú lovas ezredei; a minden oroszok cárijának roppant birodalmából az ijesztő kinézésű, kegyetlen, csak ijjal és öles dárdával harcoló kozákok, kalmukok és baskirok, valamint az éjféli nap országának válogatott harcosai és *Albion* büszke és rideg hadinépe.

Farkasszemű néztek mindezekkel Franciaországnak csak a győzelemmel ismerős diszes gárdái, a kényszernek hódoltak: a szászok, a hesseniek és a westfálók, a tüzes vérű spanyolok és olaszok, az álnok és boszúálló korzikaiak, a portugallok, a hollandok és svájciak.

A szövetséges seregek jobb szárnyát alkotta *Gross Pössna* és *Seyferstshayn* között a *Klenau* gróf lovassági tábornok által vezetett 4. osztrák hadtest és egy sajátos *összeállítású* lovas had: a *Palatinus* huszárok hat százada, a *Ziethen* porosz dandár és egy kozák hadtest.

A nap nehéz munkáját 300 francia ágyu kezdte meg; bömbölésük rettenetes volt. Majd az apró fegyverek ropogása indult meg. Nem sokára felhangzott, előbb itt ott, majd az egész csatavonalon a gyalogság harci kiáltása. Ve zényszó nem hallik, a támadás irányát csak a bántak és a fennem lobogó zászlók mutatják. *Splényi* báró tábornok dandárának élére állott s lángoló tekintettel buzdította gyalogságát, de rövid idő múlva sebesülten harc képtelenné válik.

A harc dűhe tetőpontját érte el: ember ember ellen küzdött. M ga *Klenau* egy zászlóalj élére ugratott s személyesen vezette a ro-

Megszöktek a Czáják.

A Cyclop-verő is.

Dijbirkózók botránya.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 17.

A díjbirkózások, amelyek minden esztendőben lázas izgalmat keltettek nemcsak a fővárosban, hanem országszerte, az idén csunya botrányok között folynak le. E botrányok révén átment a köztudatba, hogy a lánctörő izomemberek *közönséges kóklerek*, akik jó pénzért külön külön szerepkörre vannak szerződötve.

A botrányok az Aradon is jólismert Czája testvérek fellépésével kezdődtek. A Czáják fellette hangos legények voltak és földhöz vágta mindenkit, még a rendőrséget is, amely túrt a Czája testvérek botrányát, nehogy még nagyobb botrány keletkezzék. A Czája testvérek a most folyó birokversenyek vezetőségét botrányokkal rákényszerítették arra, hogy szerződtesse és jól fizesse őket. Amíg gyöngye legényekkel kerültek szembe, nyugodtan birkóztak, de amikor az erősebbek kerültek sorra, elmentek azzal az ürügyvel, hogy ők csak a nehéz Cycloppal akartak birkózni, akit véletlenül az egyik Czája le is tett. Ma azután a Czáják újabb botrányt rögtönöztek a Beketow cirkuszban és végül angolosan távoztak, rövidesen szólva: *megszöktek*.

A díjbirkózók újabb botrányáról fővárosi tudósítónk az alábbiakat jelenti:

Tegnap kellett volna Czája Jánosnak Pohl Abs Jánossal mérkőznie. Czája János megjelent a cirkuszban, de birkózásra nem vállalkozott, hanem dacára sem, hogy Pohl Abs 1000 márkát tett le részére a zsüri kezébe arra az esetre, ha le nem dobja. A Czájákkal más kellemetlenség is történt. Cziganyevits, a hírneves birkózó tegnap a zsürihez a következő táviratot intézte:

„Szerdán érkezem. Kötelezem magamat, hogy mind a három Czáját egy este két vállra fektetem. Kérem ezt kihirdetni, nehogy a Czáják megszökjenek.“

Azonban a Czáják már — *elmentek* A karzat, amely még néhány perccel előbb hangosan kérte a Czájákat, kacagott, tapsolt és azt kiáltotta:

— Éljen Abs! Éljen Cziganyevits!

Egyébként Mourzuk tegnap *legyőzte Cyclopot*, ami nagy zugolódást keltett az aréna közönségénél.

Hitelezzen a közönség!

Segítség a városok pénzzavarán.

Községi takarékpénztár Kassán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Hirt adtunk már arról, hogy Kassa városa a bajban egy testvére Aradnak. Itt a városnak csak hétszáz ezer koronára van szüksége, a melyre nézve szintén csak a Pesti Hazai Első Takarékpénztártól kapott ajánlatot, az aradihoz hasonló feltételek mellett.

Ezekbe persze nem szívesen megy a város — és az a szándék, hogy a város könnyebb módon kerüljön kölcsönhöz, több új eszmét vet felszínre. Kettőt ezek közül az érdekességükönél fogva érdemes megemlíteni.

A város kögyűlésén Koszka József dr. azt indítványozta, hogy a város bocsásson ki egy felhívást a város közönségéhez, hogy a polgárok bocsássák rendelkezésére a városnak a szükséges kölcsönt. Ha a város többet fizetne a négy százaléknál, amelyet a közönség, mint

betevő a bankoknál kap, nagyon hamar együtt volna a pénz.

Az indítvány élénk viszhangot keltett. Klekner Alajos nemcsak hogy csatlakozott az indítványhoz, hanem kötelezte magát, hogy ezer koronával járul a kölcsönhöz. Majd kiemelte, hogy a kölcsön kamatait úgy is a közönség fizeti, és minthogy az aláírandó kötelezvény még arra is kötelezi a várost, hogy más fedezet hiányában pótdót is vessen ki a Hazai által nyújtott kölcsön visszafizetésére, sokkal helyesebbnek tartja, hogy a közönség maga nyújtsa a városnak, tehát maga-magának a kölcsönt.

A vége az lett, hogy az indítványt leszávatták. A főellenérv az volt, hogy a városnak gyorsan kell a pénz, tehát az eszme, ha célhoz vezetne is, már későn jött.

Az eset alkalmából azonban Kassán felszínre került a *községi takarékpénztár* létesítésének terve, amelylyel a törvényhatósági bizottsági tagok sorában élénken foglalkoznak.

Egy uriasszony tüzhalála.

Az önfeláldozó leány.

Szerencsétlenség egy pusztán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Borzalmas szerencsétlenség történt szombaton délben a hódmezővásárhelyi határban levő ördögösi majorban. A szerencsétlenségnek egy hódmezővásárhelyi uriasszony lett az áldozata.

A rémes szerencsétlenségről az alábbiakat jelentik:

Öcsi-Horváth Bélát csak 4—5 hete helyezték át a Szatmármegyében lévő Károlyi-uradalomból a hódmezővásárhelyi uradalomhoz Ördögösre.

Örömmel jött új állomására Horváth családjal együtt és elfoglalta új helyét. Kitűnően érezték ott magukat s minden héten többször bementek Vásárhelyre s ilyen alkalmakkor mindig a színház egyik páholyában lehetett látni a rokonszenves arcú asszonyt és legnagyobb leányát, Ilonát.

A megrendítő eset szombaton dél felé történt. Horváth Béláné egyedül foglalatoskodott a konyhában, leányai a belső szobában, férje pedig künn a cséplésnél volt elfoglalva.

Ez volt a szerencsétlen asszony szomorú végzetének indító oka, mert a szerencsétlenség megtörténtekor senki sem lehetett segítségére.

Fát akart tenni a tüzre s a nyitott tűzhelyből egy parázs esett ruhájára, mit nem vett észre. A következő percben azonban már lángot vetett a gyapjú ruha s az asszony kétségbeesett hangon kezdett segítségért kiáltani.

A rémes sikoltozásra kiszaladt a szobából legidősebb leánya, Ilona s midőn anyját megpillantotta, odaugrott hozzá s tépni kezdte róla a ruhát, miközben *sulyos égési sebeket szenvedett* mindkét kezén.

A segítség azonban már késő volt, mert a szerencsétlen asszony lábától a fejéig oly sulyos égési sebeket szenvedett, hogy fél napi rettenetes kínok után este kilenc órakor meghalt.

A mélyen sujtott család iránt nagy a részvét. Az önfeláldozó leány állapota sulyos, de nem életveszélyes.

Hentaller — Kossuth ellen.

Thaly nem akar pártvezér lenni.

Békétlenek a kormánypartban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

A függetlenségi pártban lappangó békétlenkedésnek egyre láthatóbb, kiütő jelei mutatkoznak. Az elégedetlenek vezetője Hentaller Lajos, aki — így írja egy budapesti lap mai száma — föl is szólította Thaly Kálmánt, hogy álljon a függetlenségi pártból kilépni szándékozók élére. Thaly azonban — miután Kossuth Ferenczel levelet váltott, nem akart kötélni állani.

A nevezetes levelet körülbelül augusztus közepén írta Hentaller Thalynek. Elpanaszolta szíve keserűségét és elmondotta közeli tervét. A levélnek ez volt a tartalma:

A mai helyzet türelhetlen. A függetlenségi párt tulnyomó majoritása ellenére is veszedelmesen sok tért enged át az alkotmánypartnak, jóformán teljesen 67-es irányu politikát csinál és ami a legrosszabb, kényszerül majd a kiegyezést is megszavazni, amely pedig a párt egyik legfőbb programpontjának, az önálló vámterületnek az elvesztője lesz. A párt régi, igazi függetlenségi tagjainak ezt nem szabad továbbra is tétlenül nézniük, hanem cselekvésre kell magukat elszánniuk. Ő (Hentaller) már el is szánta magát arra, hogy *kilépjen a pártból* s vannak még sokan, akik *hasonlóan gondolkoznak*. De ennek a kiválási akciónak csak úgy lenne sulya és komolysága, ha Thaly Kálmán, akinek szeplőtlen függetlenségi multia van, állana a mozgalom élére, kéri tehát, hogy ő vegye kezébe a zászlót, s adja vissza önmagának a 48-as pártot.

Thaly azt gondolta, hogy illojális dolog volna, ha ő bármit is tenne Kossuth Ferenc háta mögött s éppen ezért arra határozta el magát, hogy értesíti az egész ügyről a kereskedelmi minisztert, aki akkoriban Karlsbadban üdült. Elküldte Hentaller levelét Kossuthnak s a maga részéről körülbelül a következő megjegyzéseket fűzte hozzá:

— Én már öreg ember vagyok. Soha nem tartoztam a frondörök közé s most sem vágyom erre a kétes dicsőségre veled szemben. Inkább leteszem a mandátumomat, de ilyen lépésre nem akarom magamat elszánni. Nagyon kérlek tehát, világosíts fel mindenről, hogy tisztán lássam a viszonyokat.

Kossuth hamarosan válaszolt is Thaly Kálmánnak. Levele, a mely sok tekintetben tartalmaz érdekességeket, így szól:

— Van tudomásom frondőrökről, de azok közé tégedet nem számítalak. Igaz, hogy a párt hatalomra jutott készületlenül, nem remélve azt, de ha már megtörtént, ebből nem az következik, hogy ismét visszasüllyedjen a kisebbségbe, hanem az, hogy a kényszerhelyzet folytán a népszerűtlen törvényeket is meg kell szavazni és a *hatalmat meg kell tartani*. Nem szabad a tért másoknak átengedni. Mert hiábavaló minden okoskodás, minden frázis, az adott helyzettel le kell számolni, a *jelszavakkal való játékot abba kellett hagyni*. Tiszta sor, hogy *száz ezer szuronnyal száz ezer frázist hiába szegünk szembe*. A hadviselésnek ez a módja csak kacagtató lehet. Meg lehetsz győződve, hogy *ha én belemegyek a kiegyezésbe, akkor te is belemehetsz*. Légy tehát továbbra is mellet-

tem, segíts felelősségteljes munkámban, amely-nél mindig számítottam a te kipróbált barátságodra és hazafiságodra.

Amikor Thaly ezt a választ megkapta, azonnal írt Hentallernek, hogy semmiféle politikai mozgalomban nem óhajtott résztvenni. Ugy látszik, ezzel azután az egész akció befagyott. A függetlenségi párt az a jelszó: a hatalmat meg kell tartani, a kiegyezést pedig meg kell szavazni, akármilyen lesz is az.

Fővárosi tudósítónk táviratozza:

A függetlenségi pártban megindult akcióról a párt egyik oszlopos tagja kijelentette, hogy nem rettennek meg attól, ha a párt kebelében eszmék forrnak. Ezuttal sincs egyébről szó. Szakadásról nem beszél senki és ha a párt egyik első értekezletén a dolgok szóba kerülnek, el is fogják intézni azokat a párt kebelében.

Hentaller Lajos a pártalakítás ügyében ma az alábbi nyilatkozatot tette közzé:

— Tény az, hogy a nyáron írtam Thaly Kálmánnak, hogy járjon közbe Kossuth Ferencnél. Vezérségre nem kértem föl, mert ismerem Thalyt és tudom, hogy arra ugysem vállalkozik. Tény, hogy Thaly fölkerült, közölhesse leveletem Kossuth Ferencsel, de azután egy ígét se kaptam, sem írásban, sem szóbelileg az egész akcióról. Thaly nem válaszolt többé és Kossuth leveléről mitsem tudok.

Föllebbent a fátyol.

Bedő Árpád fegyelmi je.

Följelentés a kir. ügyészséghez.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Szombat óta, amikor Kádas Kálmán főjegyző kilátásba helyezte, hogy a város fegyelmi választmányának Bedő Árpád dr. községi bíró fegyelmi ügyében hozott határozatát nyilvánosságra hozzák, háromszor huszonnégy óra mult el. Ma végre azután a hivatalos titok megszűnt titoknak lenni és nyilvánosságra hozták a hétpecséttel őrzött határozatot, amely nem is kelt szenzációt. A fegyelmi választmány a fegyelmi ügy elintézésének ama álláspontjára helyezkedett, amely a legsúlyosabb és legenyhébb ítékezésnek mintegy középarányosát képezi. A választmány a Bedő-ügy iratait egyszerűen átteszi a büntető-bíró-sághoz, hadd határozza meg ez, hogy sértett e hivatalos titkot a községi bíró, mint vizsgálat-vezető?

Az ítélet.

A fegyelmi választmány ülésén hozott határozatot kiadták Kádas Kálmán főjegyzőnek, a választmány jegyzőjének azzal, hogy szerkessze meg az ítéletet. Kádas Kálmán szombaton fejezte be munkáját és Károlyi Gyula gróf főispán elé terjesztette, aki ma aláírta az ítéletet és elrendelte annak kiadmányozását. Bedő Árpád dr. községi bírónak ma kézbesítették az ítéletet, amely teljes szövegében a következő:

Arad sz. kir. város közigazgatási bizottsága fegyelmi választmányának Bedő Árpád dr. községi bíró elleni fegyelmi ügyében hozott ítélete.

Bedő Árpád dr. községi bíró ellen folyamatba tett fegyelmi ügyben az ügyiratok a kir. büntető bírósághoz áttételnek azzal, hogy ez ügy az 1886. XXIII. t. cz. 16. § a utolsó bekezdése értelmében soron kívül tárgyalás-sék s annak eredménye a város polgármesterével közöltesse, a további fegyelmi eljárás

pedig az ügynek jogerős ítélettel való befejezéséig függőben tartatik.

Az indokolásban a fegyelmi választmány kimondja, hogy Bedő Árpád dr. a rendőrség bűnpalástolással való meggyanúsítása vádjában bűnsnek találtatott.

Bedő dr. a határozatról.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma felkereste Bedő Árpád dr. községi bírót és megkérdezte, mi a véleménye a fegyelmi választmány ítéletéről. Bedő dr. munkatársunk előtt az alábbiakat jelentette ki:

— En már a tiszti főügyész hivatalvesztési indítványára tett észrevételeimben megmondottam, hogy ügyemben egyedül a független bíróság ítékezhetik. Magam kértem, hogy ügyem télessék át a királyi ügyészséghez, hadd lakoljak, ha büntetést érdemlek. Természetesen azt is kérem, hogy addig, amíg a büntügy jogerős befejezést nem nyert, a fegyelmi eljárást ne folytassák, hanem tartsák függőben.

A fegyelmi választmány szintén erre az álláspontra helyezkedett és igazságos ítéletet hozott, amikor úgy határozott, hogy ügyemet további eljárás végeit átteszi a kir. ügyészséghez. El vagyok készülve arra, hogy a vádtanács vádj alá fog helyezni. Nyugodtan várom be tehát a fejleményeket s majd a fő tárgyaláson el fogok még mondani egyet és mást.

A fegyelmi a rendőrség ellen.

Bedő dr. ellen tudvalevőleg azért indították meg a fegyelmi eljárást, mert a hírlapírók előtt az aradi rendőrségről kompromitáló dolgokat mondott el. A rendőrség, amikor a híriapi tudósítások megjelentek, mint testület, kérte maga ellen a fegyelmit megelőző vizsgálat megindítását. Varjassy Lajos polgármester el is rendelte a vizsgálatot, amelyet azonban csakhamar be is szüntetett.

Most hogy Bedő, fegyelmi ügye is befejezést nyert, önkéntelenül az a kérdés merül fel, hogy vajjon megindítják-e a vizsgálatot azon rendőrtisztviselők ellen, akiket Bedő dr. vádjá mint személyeket érint.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma kérdést intézett eziránt Kádas Kálmán főjegyzőhöz, aki az alábbiakat jelentette ki:

— Eridőszerint a kérdésre határozott választ nem adhatok, mert nem tudom, hogy a polgármester, aki jelenleg a pécsi kongresszuson vesz részt, milyen intézkedéseket fog tenni. Nézetem szerint nem forognak fenn olyan mulasztások, amelyek szükségszerűleg maguk után vonnák azt, hogy egyes rendőrtisztviselők ellen vizsgálatot kellene indítani.

Nézzük csak világosan a dolgot. Kovács Antal rendőrhadnagy, amint a vallomásából is kitűnik, jelentésébe bevette azt a kitétel, amelyet a megszökött szocialista párttitkár azon a négyülésen tett Kovácsot tehát nem érheti vád. A munkásügyeknek akkoriban Zubor Andor volt rendőrfogalmazó volt a referense, aki átvizsgálván a rendőrhadnagy jelentését, áthuzta a párttitkár erős kitételét. Zubornak az lehetett a meggyőződése, hogy a heves temperamentumu párttitkárnak a szónoklat hevében mondott kitételéből nem érdemes *casus belli*-t csinálni, már csak azért sem, mert Klopstein beszédnek ugyisícsen erkölcsi hatása.

Az ügyet elreferálta Sarlót Domokos főkapitánynak, aki Zuborral egy véleményen lévén, nem tartotta szükségesnek megtenni Klopstein ellen a bünyádi feljelentést.

Mint hogy nem rossz akaratú fordításról, hanem esetleg téves egyéni meggyőződésről van itt szó, fegyelmi vétséget sem Zubor, sem a főkapitány nem követett el. Most még az a lehetőség állhatna elő, hogy a rendőrség ezzel

nem akart Klopsteinnek még több borsot törni orra alá s hogy vele szemben enyhén járt el. Ennek ellenkezőjéről nemcsak én, nemcsak a közvélemény, hanem a város közönsége is meg van győződve, hiszen Klopstein éppen azért szökött meg, mert a rendőrség erősen szorongatta.

Tekintettel arra, hogy az illető rendőrtisztviselők részéről nem történt rosszakaratu kötelesség mulasztás, csupán egyéni véleményükben tértek el a szokástól, nincsen ok a vizsgálat megindítására és nem is hiszem, hogy a polgármester el fogja azt rendelni.

Arad és a széninség.

A szemét, mint fűtőanyag.

Virágh főmérnök tanulmányuton.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Az ország összes városai panaszkodnak a széninség miatt és sietnek a fenyegető veszedelemnek úgy elejét venni, hogy maguk a városi hatóságok rendelnek nagyobb mennyiségű szenet, amelyet kis adagokban beszerzési áron adnak el a közönségnek. Talán az egyedüli város, amely nem panaszkodott, Arad volt. A hatóság büszkén verte a mellét, hogy Aradnak nem kell félnie a széninségtől, mert a város elegendő szenet rendelt, olyan sok szén lesz, hogy alig győzik majd a nagy kvantumot elfogyasztani.

Most azután kiderült, hogy a város szénbősége nem egyéb, mint üres, szertefoszló illúzió. A város ugyan szerződést kötött egy aradi vállalkozóval megfelelő mennyiségű szén szállítására, de most alapos kétség merült fel aziránt, hogy a város meg is fogja-e kapni azt a szenet, amire szüksége van. A széninség tudvalevőleg nem azért fenyeget, mert a bányákban nem fejtenének ki eleget, hanem azért, mert nincsen elegendő vagon a kőszén szállítására. A város kedvéért pedig az államvasutak nem fognak vagonokat a bányatársulat rendelkezésére bocsátani.

Aradvárosát tehát éppen úgy fenyegeti a széninség, mint akár a fővárost, akár más vidéki várost. Aradnak azonban az a szerencséje, hogy a közönség nem igen használ kőszén fűtésre. Komoly veszedelem fenyegeti azonban magát a városi hatóságot.

Aradon tudvalevőleg a vágóhidon kőszénnel tartják fenn az üzemet. Eddigél a városnak nem kellett nagyobb mennyiségű szénkészletről gondoskodnia. November végével azonban a vízművek a város tulajdonába mennek át s a vízvezeték üzemet is szénnel kell fentartani.

Amikor a tanács tudatára jött annak, hogy bajosan fog a város elegendő szenet kapni, kissé megdöbben, mert veszélyeztetve látta a városi üzemek munkaképességét. Olyan mód felett gondoskodott tehát, amelynek segítségével lehetővé tehető az üzemek zavartalan menete. A tanács végre arra a felfedezésre jutott, hogy nemcsak szénrel, hanem szeméttel is lehet fűteni. A városnak úgy is sok szemete van, aminek elszállítását bérbe adták, ezzel a temédek szeméttel talán lehetne a gőzüzemeket fentartani.

A szeméttel való fűtés már több helyen bevált. Különösen Csehországban segitenek magukon ezzel a módszerrel a gyárosok. A csehországi szemétnak fűtési ereje egységben kifejezve negyven kalória, ami onnan ered, hogy Csehországban a szemét között sok a

szén- és kocsz törmelék. Aradvárosa kísérletet is tett már a szeméttel való fűtéssel, de kiderült, hogy az ar di szemétnak a fűtési ereje csak huszonhat kalória.

A tanács megbizta tehát Virágh Lajos városi főmérnök és Hecht Adolf dr. kerületi orvost, hogy menjenek ki Csehországba és tanulmányozzák a szeméttel való fűtést. Megbizta továbbá a tanács a főmérnököt és kerületi orvost, tudakozódjanak, hogy milyen gépek segítségével volna lehetséges a szemét fűtési erejét 26 kalóriáról 40 re emelni.

A főmérnök és kerületi orvos — mint megirtuk — már elis utaztak tanulmányutjukra s visszajövet az ott tapasztaltakról jelentést fognak tenni a tanácsnak.

SPORT.

+ A Meteor aradi kerékpárklub e hó 22-én, vasárnap tartja meg évi szokásos bajnok-versenyét. A versenyben indulhat bármely aradi sportegylet tagja, aki legalább 1 éve aradi lakos. Indítás délután 2 órakor a pécskai országúti vámbáznál levő 178-as kilométerköztől a 148-as kilométerközig és vissza. Nevezni lehet e hó 22-én déli tizenkét óráig (Duffner Józsefnél Vas-szálloda). Kerékpárosoknak a versenyre való kimenésre gyülekezés ugyanott délután 1 órakor.

Utonállás az aradi határban.

Egy tisztviselő veszedelmes kalandja.

Az elrabolt termés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Egy aradi járásbírósi tisztviselő, akinek az aradi határban kis földbérlete van, ugyancsak kellemetlen helyzetbe került ma este a családjával együtt, amikor földjéről az idei kukorica termést el akarta szállítani. A haszonbérbeadó számadója ötdmágával megtámadta a bérletet s legyilkolással való fenyegetés után erőszakkal elvette a termést.

A különös eset részletei a következők:

Az aradi büntetőjársbírósi irodatisztje, Borlodán György már régebb idő óta bérleti viszonyban áll Dobró Pál városi nagybérlettel, aki egyébként törvényhatósági bizottsági tag. Borlodán a bérelt földön rendszerint kukoricát termelt, s a bérlet árát természetben és úgy róttá le, hogy a termés felét mindenkor átszolgáltatta Dobró megbízottjának.

Az idei kukoricatermés törését ma kezdte meg Borlodán György, s e célból két napszámossal, 3 napszámossal asszonyval s egész családjával kiment az aradi határban levő kukoricás-földre. A törés megkezdésénél jelen volt Muntyán Tarentie, Dobró Pál számadója is, aki később elment és csak délután tért vissza. Délutánig körülbelül már el is végezték a törést s a kocsikra kezdték rakni a megfelezett termést. Mikor Muntyán ezt látta, goromba hangon tiltakozni kezdett az ellen, hogy Borlodán a kukoricát elvitesse, s tudomására hozta a bérletnek, hogy Dobró Pál megtiltotta, hogy a törésből egyetlen cső kukoricát is elvigyenek.

— Az enyém, tehát elviszem — mondotta Borlodán, s megparancsolta napszámosainak, hogy folytassák a munkát.

— De bizony nem viszi — kiabált Muntyán és a puskája után nyult. — Innen, lve el nem viszi. Vagy maga, vagy én, de egyikünk meghal.

— És mégis elviszem — szölt Borlodán és nem is törődött többé a számadóval.

Muntyán látva, hogy Borlodán embereivel szemben tehetetlen, eltávozott, s esteledett, mi-

kor ötdmágával visszatért. Ekkorra Borlodánék már teljesen befejezték a munkát s utban voltak hazafelé.

— Ne merészeljenek megmozdítani — ordította a számadó — mert legyilkoljuk valamennyit.

A következő pillanatban két ember már lefogta a lovak gyeplőit, s a többiek ahhoz a kocsihoz rohantak, amelyben Borlodán és a családja ült. A támadók kezében vasvillák villogtak, Muntyán lővészre emelt puskával állott, a számadó felesége pedig egy hatalmas kést tartott a kezében. A helyzet rendkívül veszedelmes volt, mert a kocsin ülők között Borlodán kivételével senkinél sem volt fegyver.

— Mit akarsz? — kiáltotta izgatottan Borlodán és felu.rott a helyéről.

Muntyán reáfogta a fegyvert, hogy agyonlővi a járásbírósi tisztviselőt, ha megmoccan. A kocsis erre kérte Borlodánt, hogy tegyék le a kukoricát, mert ellenkező esetben alighanem baj lesz.

— Csak az erőszaknak engedünk — kiáltotta Borlodán, de még ki sem mondta ezt, mikor a vasvillás emberek megrohanták a kocsikat s dobálni kezdték róla a kukoricát. Közben Muntyánné durván oldalba lökte Borlodán öreg édes anyját. Mikor pedig ez tiltakozott e miatt, a brutális számadóné késével fejbevágtatta Borlodánné. A kés szerencsére lapjára fordult s csak kisebb sérülést ejtett.

Miután a kocsikat néhány perc alatt kiűrtették, szitkozódások között elengedték Borlodánékat. Borlodán György az eset miatt Muntyán Tarentie és öt társa ellen ho nap rablás és utonállás címén feljelentést tesz az aradi kir. ügyészségen.

Néppárti támadás Barabás Béla ellen.

Az „Alkotmány“ lecsepüli.

A pusztaszeri ünnepi beszéd miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Justh Gyula után ma Barabás Béla ellen intéz bárdolatlan és otromba támadást az „Alkotmány“, a néppárt hivatalos lapja. Az országgyűlési függetlenségi párt alelnökét és egyik legérdemesebb vezérét pusztaszeri ünnepi beszédéért csepüli le a lap megbotránkozató izléstelenséggel és teljes figyelmen kívül hagyásával annak az országszerte joggal élvezett népszerűségnek és tekintélynek, amelyet Barabás évtizedek folyamán magának kivívott. Főlöleges ugyan a pusztaszeri beszéd bírálata és disszonáns hangoknak belevegyítése az emlékünnepről szóló tudósításba, de még elnézhető, ha a bíráló cikk — a lap vezércikke! — a tárgyilagos kritika bonckésével kezeli a beszédet és egyenkint megjelöli a szerinte téves történeti vagy irodalmi kitételeket. Objektív bírálat helyett azonban a cikk kocsmai hangú kiszólásokkal tárgyalja le a beszédet és ezzel nyilvánvalóvá teszi, hogy nincs más célja, mint kirohanni Barabás és pártja ellen, megtépdesni a politikusként azt a megítélését, amelyben a diszszónoklat ráruházásával részesült és legfőképpen kellemetlenkedni annak a férfinak, aki Rakovszky István néppárti alelnök riválisa a Ház alelnöki méltóságának közeli betöltésénél.

A cikk azonban eltévesztette hatását, mert Barabás Bélának valóban nem árt az

Alkotmány kiruccanása. A függetlenségi párt ez oszlopos tagjának csupán az árt, ha a néppárt felhivatalosa megdicséri.

A támadó cikkből az alábbi szemelvényeket közöljük:

Ha tartalmatlan, de dörgő hangon elszáult frázisok elégséges kellekkel volnának egy nemzeti ünnepnek, akkor a pusztaszerit is annak nevezhetnők. Hogyha azonban egy ilyen ünneptől azt is megkivánjuk, hogy ott a nemzet emelkedettebb érzelmeit olyan formában juttassák szóhoz, amely megfelel a műveltebb társadalmi osztályok átlagos szellemi színvonalának, akkor a tegnapi ünnepélyre nem sok szót vesztegethetünk.

Árpád ünneplésénél az egész magyar nemzet nevében olyan embernek kellett volna beszélni, aki érti históriánkat, aki a múlt tanulságait bele tudja illeszteni a jelenkor szellemi téren elért eredményeinek hatalmas áradattal hömpölygő folyamatába, aki nem éri be mesés könyvek nevelésével naiv elbeszélések elrecitálásával s kortesbeszédnek egy pár leltári frázisának variálásával. Ide olyan államférfiu kellett volna, aminőről Kisfaludy társasági székfoglalójában Apponyi beszélt; akiben van tudás, akinek lelke fel tud emelkedni a fantázia szárnyain is s akinek államférfiu tekintetét nem korlátozzák a parányi látkörnek szűkre szabott határai. Barabás Béla pedig úgy beszélt ezen a pusztaszeri ünnepen, mint valami külvárosi asztaltársaságnak nagyhangú tyukprókátor elnöke, akit az események logikátlan torlódása csak csufuságból tölt föl a nemzet irányító vezérémberei közé.

Ha a Barabás Béla tegnapi beszédében megnyilatkozó intelligencia nem az egyesnek korlátozottsága, hanem a magyar politikai világ vezető elemeinek közös sajátsága volna, akkor minden művelt embernek esküdnie kellene a Herder jóslatára, aki nem adott száz esztendőnél többet ennek a nemzetnek. Érttem most már, hogy a függetlenségi párt nagy tömegében miért oly hontalan minden, az átlagosan műveltnél tanultabb ember: ahol a tegnapi beszédnek szerzője vezér, ott nincs, ott nem lehet keresete a tudásnak; ott prepotens hetvenkedéssel dominál a hordó tetején otthonos kortestalentum s a tudományok kvintesszenciája egy pár puffanó vezércikkre való közhely.

Még dörög egy darabig Barabás és a függetlenségi párt ellen a cikk írója és azután így folytatja:

Diákokat kísérttem a pusztaszeri ünnepélyre, akiket azzal biztattunk fel az odautazásra, hogy látni és hallani fogjuk Árpád apánk ünneplésében a magyar közélet jelesseit. De soha egy cselekedetemet annyira meg nem bántam, mint azt, hogy odavittem ez ünnepélyre tanítványaimat; mert ezeket az értelmes s a közélet forrongásait figyelni kezdő fiatalokat valóságosan leforrázta, amit ott láttak és hallottak. Leforrázta őket az a tapasztalat, hogy a közélet jelesesül kikiáltott s az egész nemzet képviselésében szónokló urak nem resteltek olyan állításokat kockáztatni, amilyenekért ők szekundát kapnak s hogy a magyar közéletnek szinte már népdalokban megörökített népszerűségű vezérei olyan közhelyekkel állanak a nép ezrei elé, amelyeket már az iskolai önképzőköröknek modernségről és eredetiségről nem vádolható arzenáljaiból is régen kiküszöböltünk.

A pusztaszeri ünnepély tanulságait jó lesz ha megjegyezzük. Jó lesz elmélkedni azon a fontos kérdésen, hogy büntetlenül helyettesíthető-e a közélet irányítására kö-

nyökökkel-hanggal feltolakodottaknál az ismereteket és a tanultságot a még lexikoninak sem mondható műveltség s a frázisok émeletítő halmaza, hogy a kortesműveltség, meg torokbeli nagy akció-képesség ezen túltengő érvényesülésének nem lesznek-e soha jóra nem fordítható, végzetes következményei, s vezet-e Lengyelország sorsa felé, ha tovább is az eddigéhez hasonló nagy szerepe lesz a magyar közéletben a minden szellemi súlyt nélkülöző hangos toroknak?

A függetlenségi pártban érthető föltűnést keltett ez a támadás, amelyet nemcsak a pártban, hanem *mindenfelé a legélesebben elítélnek.*

Kabaret-komikus a Dunában.

Egy különös mozgókép-eszme.

A prózai rendőrség.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Soha humorosabb millióbe még nem állította be komikus önmagát, mint a Kondor-féle kabaret révén Aradon is jól ismert *Huszár Károly*, aki a „kigondolás” útján való pénzszerzésre adta a fejét. A Fővárosi Kabaret, ahol jelenleg működik, ugylátszik vékonyan fizet, mert a legelképzelhetlenebb eszmék röpködtek az ifju, de annál terjedelmesebb művész fejében. Végül sok keserves izzadás után megjött a mentő gondolat, s *Huszár Károly* még kerekesebb orcával és mosolygós szemekkel állított be a budapesti Apolló mozi színház igazgatójához:

— Direktor ur! Egy fenséges eszme.

— Hagyja hallani — mondá a direktor és úgy tett, mint aki figyel.

— *Mozgófénykép eszme.*

— Ah!

— A színhely: Budapest.

— Már volt itt! — lengyintett türelmetlenül a direktor és sajnálkozva tekintette körül a fenséges eszmetulajdonost.

— Ne zavarjon, sőt tovább megyek: kikérem, hogy előlegesen kritizálja az eszmét. Nos, — folytatta nyugodtabban *Huszár Károly* — mit gondol? Elég új és érzencációs lenne egy családlí tragédia a — *Dunán?*

— Nem értem.

— Az nem tesz semmit. Az általam tervezett mozgókép-eszmeje a következő: Az apa összevész a fiával valamiért. A fiu megharagszik s elszalad hazulról. Egyenesen a lánchid közepére megy, átmászik a korláton és a *Dunába veti magát.* Nyomról nyomra követi az apja, aki úgy látszik rószat sejt, s mikor látja, hogy a fia öngyilkosságot követett el, ő is átmászik a korláton és a *fia után ugrik.* Következik a küzdelem a habokban. A fiu nem enged, az apa sem enged. Már már belefutnak a vízbe mindketten, mikor végre arra jön a Fecske-hajó és kimentti őket. Hát nem pompás eszme ez?

— Fenomenális! — szólt izgaittan az igazgató és a kalapja után nyúlt.

— Fenomenális? No akkor adjon 20 korona előleget — szólt *Huszár* és elállta az ajtót.

Az igazgató a tárcájába nyúlt és fizetett, mint a köles.

— A többi akkor, ha meg lesz a kép — biztatta a boldog kigondolót a direktor és viruló arccal távozott.

Elmúlt egy hét s *Huszár Károly* felbolondította az egész Fővárosi Kabaretet a mozgókép-eszmével, ahol az új jövedelmi forrás megnyitójára Messiásként tekintett a bohémiség. A hét végén pedig bekövetkezett Hu-

szár *Károly* kisdéd pénzügyi viszonyai között az a különös helyzet, amikor újra elkelt volna egy 20 koronás előleg. Nem sokat okoskodott, hanem beállított az Apolló színház igazgatójához.

— Hogy van mester? — szólt s vállon veregette az igazgatót. — Remélem készen van az a bizonyos kép?

Az igazgató barátságatlan arcot vágott s végül szomorú és lemondó hangon így szólt:

— Süsse meg az eszméjét.

— Hallja. Az én eszmémre mondja ez? Hisz ez az eszme már megért magának 20 koronát.

— Érnie az többet is, de még se ér semmit.

A komikus hűledezve nézett s arcának minden vonása egy nagy kérdőjelle alakult át.

— Igen, semmit sem ér — magyarázta az igazgató — *mert senki sem vállalkozik rá, hogy a Dunába ugorjon.* Ezen a héten pedig öngyilkossági szándékkal sem ugrott a Dunába senki. Láthatja tehát, hogy az eszme mit sem ér.

— Csak ez a baj? — ugrott föl vigan *Huszár Károly*. — Hisz ez sifü. Tudja mit, *beugrok én a Dunába* és punktum. Ön kételkedve néz? Talán még azt hiszi, hogy bolond vagyok. Téved. Ez üzleti érdek. Igen, én beugrom a Dunába, még pedig kétszer. Először mint fiu és azután mint apa. Sőt tovább megyek: *beugrok mint epizód alak a Fecske-ről és kimentem az apát és fiut, vagyis magamat, mint apát, fiut és mint megmentőt.* Hát ez csak fenséges dolog lesz, mi? És mindezt potom 400 koronáért.

Az igazgatót egészen elbűvölte a dolog s boldogan szoritotta volna a keblére *Huszárt*, ha a pocakjától történetesen alkalma lehetett volna erre. Az üzletet egy-kettőre megkötötték. *Huszár* felvette az előleget s a hajmeresztő mutatvány határidejének a mai délutánt jelölték meg.

A dolognak hamarosan híre ment, s ma egész sereg néző várakozott a Duna két partján, hogy végig élvezze a különös mutatványt. De hiába várt, mert *Huszár Károly* háromszoros halálugrása — *elmaradt.* A rendőrség, ez a rendkívül prózai valami megszejtette a dolgot és lefujta.

Huszár Károly ma este már hosszú orral és szomorúan jött-kelt barátai között.

— Ne busulj mester — vigasztalták váltig — hátha ott vesztél volna?

— Bánja az ördög — mordult rájuk a háj-nagybirtokos — nagyobb baj van ennél.

— Ugyan?

— Az, — szólt kétségbeesve a nagy kigondoló, hogy — *vissza kell fizetni az előleget.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A színházi bérlet. Szeptember 20-án déli 12 órakor jár le a régi bérlők joga. A színház-iroda ismételve figyelmezteti a bérlő közönséget, hogy akik helyeikre reflektálnak sziveskedjenek azt 20 dika előtt kiváltani, miután a később jelentkezők jogukat elvesztik. Az új bérlők pedig kéretnek, hogy szeptember 20-án délután 8 órakor jelentkezzenek a pénztárnál. Bérelni lehet az I-ső emeleten páholyokra A, B, és C napokra. *Másodemeleti páholyok* bérlet árait az igazgatóság tetemesen leszállította, még pedig 4 kor. 50 fillér helyett a bérlő közönség 4 koronát, vagy is 70 bérlételeadásra 815 korona helyett csak 280 koronát fizet. A második emeleten jobbra 1 ső, 2 dik számú páholyok kaphatók bármely betűre. A bérlet szeptember 28-án veszi kezdetét. *Novembertől vagy decembertől bérelni nem lehet.* Szinlapra az idén csak azok tarthatnak igényt, akik a színházi pénztárnál előfizetnek. Az egész idényre házhordva 4 korona.

Kabdebő főispán lovagias ügye.

Szalay Géza nem adhat elégtételt.

Nyilatkozatok özöne.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 17.

Kabdebő Gergely temesi főispán sérű nyilatkozata miatt — amint az megirtuk — provokáltatta *Szalay Géza* dr. megyebizottsági tagot, akinek segédei megtagadva az elégtételt, becsületbiróságot kértek a főispán ellen, mert egy állítólag *Szalay*val folytatott magánbeszélgetést megcáfolt. A főispán segédei: *Muth* Gáspár dr. és *Balku* Sándor főhadnagy erre kijelentették, hogy ez kitérés a lovagias elégtételadás elől. *Szalay* tiszt lévén, *tiszti becsületbiróság* elé terjesztette ügyét, amely kötelezte *öt arra, hogy a főispánnak feltétlenül adjon elégtételt.* A főispán segédei azonban kijelentették, hogy szerintök négy nap előtt befejezett ügyet újra felvenni nem hajlandók.

A lovagias ügynek illetően, *Szalay* Gézára nézve rendkívül kínos befejezéséről az alábbi jegyzőkönyv számol be:

Jegyzőkönyv

felvételtem Temesvárott, 1907. évi szeptember hó 16-án délelőtt 10 órakor *Kabdebő* Gergely főispán és *Szalay* Géza dr. urak lovagias ügyében.

Jelen voltak az alulírottak.

Kabdebő Gergely ur alulírott megbízottai tudomásul veszik írásbeli megbízás nélkül is azt, hogy *Ambrózy* Gyula báró ur *Juhos* Gyula ur helyettesítésében jelent meg.

Szalay Géza dr. ur megbízottai kijelentik, hogy miután ezen ügyet a felajánlott becsületbiróság elé vinni ellenfél segédei megtagadták, így *Szalay* Géza dr. saját ügyét a neki illetékes katonai becsületbiróság elé hozta, amely az ez ügyben elkövetett egy formahiba és az ellenfél szociális állására való tekintettel utasította *Szalay* Géza urat a lovagias elégtétel megadására.

Miután *Szalay* Géza ur kijelentéseit teljeségében fentartja, ennek folytán a lovagias elégtétel adását ezennel felajánlja.

Kabdebő Gergely ur megbízottjai a következő kijelentést teszik:

Tudomásul vesszük, hogy *Szalay* Géza urat az általa egyoldalulag kért katonai becsületbiróság a lovagias elégtételadásra utasította. Miután azonban sem Önök, sem megbízójuk azt a ténykörményt, hogy *Szalay* Géza ur egyoldalulag kért magára nézve katonai becsületbirósági utasítást — nekünk annak idején az eljárás folyama alatt se be nem jelentették, sem e címen az eljárás felfüggesztését nem kérték, hanem ellenkezőleg, Önök az e hó 11-én kelt nyilatkozatukban ezen ügyet — a fenti ténykörmény elhallgatása mellett — megbízójuk részéről befejezettnék nyilvánították, miután továbbá ezen előzmények után mi is f. hó 11-én kelt jegyzőkönyvünkben ezen ügyet megbízónk részéről az említett jegyzőkönyvünkben felhozott indokoknál fogva a lovagias szabályai szerint elintézettnék és befejezettnék jelentettük ki, — ennél fogva megbízónk ma — négy nappal az ügynek mindkét részről történt befejezettnék nyilvánítása után — a *felajánlott lovagias elégtételadásra nem reflektál.*

Szalay Géza dr. ur megbízottai fenti nyilatkozatot tudomásul veszik.

Ezzel jelen jegyzőkönyv berekesztetett és aláíratott.

Kmf.

Báró Ambrózy Gyula, Ottlik Péter, mint Szalay Géza dr. ur megbizottai.

Balku Sándor főhadnagy, Muth Gáspár, mint Kabdebó Gergely ur megbizottai.

A főispán segédei: Muth Gáspár dr. és Balku Sándor főhadnagy Szalay Géza dr. megbizottainak, Ottlik Péternek és Juhos Gyulának hírlapi felhívására az alábbi nyilatkozatban adják meg válaszukat:

Hozzánk intézett b. nyilatkozatukra vonatkozólag a következő megjegyzésünk van:

Ha bárkinek is a Kabdebó-Szalay urak közt felmerült lovagiasági ügynek részünkről történt elintézése ellen kifogása volt, úgy annak módjában állott volna fölünk annak idején felvilágosítást kérni. Mi készséggel állottunk volna rendelkezésre. Azonban a mindkét részről „befejezettnak” nyilvánított lovagias ügyben semmiféle utólagos igazolásnak, vagy pláne új-ságokban való iratváltásnak helye nincs, legkevesebb az ügy befejezése után harmadnapra.

Ezek a körülmények és az általános lovagiasági szabályok megtiltják nekünk azt, hogy mi ezen befejezettnak nyilvánított lovagias ügyben bármiféle újságpolémiába bocsátkozzunk és rámutassunk azokra a tényekre és szabályokra, amelyeket Önök felhozni, illetve idézni elmulasztottak.

Egyébiránt ami eljárásunk helyessége teljes mértékben igazoltatott azáltal is, hogy az Önök saját bejelentése szerint Szalay Géza dr. urat az általa önmagára nézve egyoldalulag kért katonai becsületbíróóság utasította a lovagias elégtétel megadására, amelyre azonban megbizónk most már — négy nappal az eljárásnak mindkét részről történt befejezése után az alábbi jegyzőkönyvben foglalt indokoknál fogva — nem reflektált.

A Kabdebó-Szalay ügy tudvalevőleg a főispán és az alispán közötti háboruságból keletkezett. Ebből származott a temesi függetlenségi párt elnökségében az az ellentét is, amelyről az alábbi fölhívás tanuskodik:

Tekintetes

Brettner Ernő urnak

Temesvár.

On a „Magyarország” vasárnapi (szept. 15-iki) számában a „Temesvári levél” cím alatt — „Pártértekezlet megbízásából” saját neve alatt, nyilatkozatot tett közzé.

Tisztelettel kérjük, milyen pártértekezlet megbízásából tette ezt; ki hívta egybe ezen értekezletet, mely lapban jelent meg a szokásos „Megbíró”, kik lettek arra meghíva, kik voltak azon jelen, s hol tartatott meg? Egyhangulag vagy szótöbbséggel hoztak-e ott határozatot? Ki bizta meg e „Temesvári levél” megírásával.

Ezen szerény kérdéseket azért intézzük Önhöz, mert alólítottak úgy a Délvidéki, mint a Temesmegyei 48. as párt elnökségében helyet foglalunk s azon állítólag megtartott pártértekezletről csak az Ön „Temesvári levele” révén szereztünk értesülést.

Temesvár, 1907. szept. hó 16. án.

Fülöpp Béla s. k., dr. Dobrosláv Péter s. k. orsz. képviselő, Hajdu Frigyes s. k. orsz. képviselő.

Igy hőmpölyög Temesben a jegyzőkönyvek, nyilatkozatok, fölhívások áradata és ez nyilván így is tart a nagy kérdés eldőléséig: Kabdebó vagy Joanovich mellé áll-e a megye közönsége a decemberi tisztújításon?

Kormányválság.

Megszakadtak a kiegyezési tárgyalások.

A magyar és osztrák kormányoknak mai Bécsben folytatott tanácskozásai során megszakadtak az egy héttel egyhuzamban tartó kiegyezési tárgyalások. Az osztrák junktimmal szemben a Wekerle-kormány magyar junktimot állított fel, mely szerint a kvótaemeléért nemzeti vívmányok megadását követeli. Hír szerint a ma már Budapestre érkezett kabinet benyújtotta lemondását a királynak.

A „beavatott” koalíciós vezérlapoknak ama hirádsával szemben, hogy ma alighanem dülöre juttatják a kiegyezés ügyét, az *Aradi Közlöny* már tegnap jelentette, hogy a két kormány közötti áthidalhatlan ellentétek miatt ma megszakadnak a kiegyezési tárgyalások.

Az események a mi értesülésünket igazolták. A kormányok ma abbahagyták a tanácskozásokat és egyelőre még az is bizonytalan, hogy mikor folytatják a kísérleteket a kiegyezési megállapodás létesítésére. A tárgyalások megszakadása mindenfelé kínos föltűnést keltett, a tőzsdéken nagy árhanyatlást okozott, sőt egyelőre ellenőrizhetlen *válsághireket* is eredményezett. *Wekerle* Sándor miniszterelnök ma kihallgatáson volt a királynál és lehet, hogy ezen följánlotta a kormány lemondását. *Andrássy* Gyula gróf holnap megy audienciára úgy a királyhoz, mint *Ferenc Ferdinánd* trónörököséhez, akinek az alkotmánybiztosítékok ügyéről referál.

A szenzációs fordulatról az alábbi távirati tudósítás számol be:

A „korzó” vélekedése.

A budapesti politikai korzó ma csupa nyüzsgés, csupa élénkség volt. Főképp a függetlenségi párt tagjai vonultak fel, akiket főleg két dolog foglalkoztat. Az egyik a kiegyezés ügye, a másik az a legújabb pártmozgalom, amelyről lapunk más helyén közlünk tudósítást.

A kiegyezésről az az általános vélemény, hogy a tanácskozásokat most sem fogják befejezni, hanem szükségessé válik még egy *zárot tárgyalás*, amelyet majd Budapesten tartanak meg.

Ma délelőtt a Bécsben lévő összes miniszterek összejöttek, de nem formális minisztertanácsot, hanem konferenciát tartottak, amelyben megbeszélték a tárgyalások eredményének közjogi és parlamentáris vonatkozásait.

Régi kvótát és önálló jegybankot.

A kiegyezés ügyében ma több politikus az alábbi véleményt nyilvánította:

Barabás Béla úgy nyilatkozott, hogy úgy amint ő a függetlenségi pártot ismeri, *nincs kilátás* arra, hogy az a felemelt kvótát megszavazná. Ami a bankkérdést illeti, a függetlenségi párt *1910-re feltétlenül az önálló jegybankot követeli*. Ettől a követeléstől semmi esetre sem áll el.

Barta Ödön azt hiszi, hogyha az új kiegyezés olyan lesz, hogy az Magyarországra az eddiginél több terhet ró, úgy szó se lehet arról, hogy azt a képviselőház a mostani viszonyok között megszavazza.

Buday Barna csak akkor menne bele a kvóta fölemelésébe, ha egyúttal a közönséggel járó összes kérdések — a többi között a katonai kérdések is — megoldatnak.

Földes Béla úgy véli, hogy Magyarország a kvóta fölemelését most nem bírja ki, mert a közel jövőben Magyarország összes pénzügyi erejét nagyszabású gazdasági és szociálpolitikai alkotások fogják igénybevenni.

Nagy Dezső szerint a bankkérdés dolgában az e. és függetlenségi pártnak az az álláspontja, hogy az önálló jegybankot 1910-ben feltétlenül fel kell állítani.

Vázsonyi Vilmos azt mondja, minálunk az a baj, hogy a gazdasági kérdéseket politikai szempontból mérlegelik. A koalíció már azért sem köthet jó kiegyezést, mert nincs ellenzéke a parlamentben. Itt megboszulja magát az a terrorizmus, amelylyel a koalíció minden ellenzéki mozgalmat hazaárulásnak bélyegez.

— Lehet, hogy több dologban tévedek. Egy dologban azonban bizonyára nem tévedek, — és ez az: hogy a kiegyezés megbukhatik az osztrák parlamentben, de a magyar parlamentben soha sem.

Magyar minisztertanács — Bécsben.

Andrássy Gyula gróf ma Bécsbe érkezett s a bankgassei magyar házban szállt meg. Nyomban megérkezése után fölkeresték a magyar miniszterek s fél tizenegy óráig maradtak nála. Ekkor *Wekerle* Sándor miniszterelnök a Burgba ment, ahol a király külön kihallgatáson fogadta.

Déli tizenkét órakor a két miniszterelnök s a két állam közgazdasági miniszterei az osztrák miniszterelnökségen értekezletre jönnek össze, melyen jelen lesznek a koalíció három pártja képviselőiben *Apponyi* Albert, *Andrássy* Gyula és *Zichy* Aladár miniszterek is.

Ma délelőtt a földmivelségi minisztériumban véglegesen megszüvegezték az osztrák-magyar vámszerződésnek az *állategészségügyre* vonatkozó részét. Ezen az értekezleten a magyar földmivelségi minisztert *Ottlik* Iván miniszteri tanácsos, *Hutyra* Ferenc udvari tanácsos, *Péchy* József és *Györy* Lóránt miniszteri osztálytanácsosok képviselték.

Volt tanácskozás a vasutügyi minisztériumban is, ahol a kassa-oderbergi vasut dolgát és a folyam- és tengerhajózási összeköttetés kérdéseit tárgyalták.

Hír szerint megvan a lehetőség arra, hogy a magyar miniszterek még ma visszatérnek Budapestre.

Wekerle a királynál.

Bécsből jelentik a fölhivatalos *M. T. I.*-nak: Ő felsége ma délelőtt 11 órakor háromnegyed óra hosszat tartó kihallgatáson fogadta *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnököt, a ki jelentést tett a kiegyezés állásáról. A miniszterelnök a kihallgatás után visszatért a magyar házba, a hol rövid megbeszélést folytatott minisztertársaival. Déli 12 órakor a miniszterelnök és a Bécsben időző magyar miniszterek az osztrák miniszterelnökségre mentek, a hol a már tegnap jelzett tanácskozást tartották meg.

Amint értesülünk, a magyar miniszterek részint ma délután, részint ma este visszautaznak Budapestre.

Más tudósítás jelenti:

Wekerle Sándor kihallgatása háromnegyed óra hosszat tartott. A kihallgatásról a miniszterelnök visszatért a magyar házba, ahol a kabinet tagjait informálta az audiencia eseményeiről. A magyar miniszterek ezután gyalog az osztrák miniszterelnökségre mentek, ahol közös minisztertanács kezdődött meg. Az újságírók kérdésére ezt válaszolta Wekerle:

— *Elbucsuztam ő felségétől, minthogy ma visszautazunk Budapestre.*

A magyar miniszterek közül csak *Andrássy Gyula* gróf belügyminiszter maradt az osztrák fővárosban. *Andrássy* holnap kihallgatásra megy a királyhoz és *Ferenc Ferdinánd trónörökös*hez.

Ezt a magánjellegű kihallgatást kapcsolatba hozzák a kiegyezéssel, míg más forrásból jelentik, hogy a belügyminiszter audienciája sem a kiegyezéssel, sem a választói joggal nincsen kapcsolatban, hanem kizárólag az alkotmánybiztosítékokra vonatkozik.

A trónörökös, amióta az alkotmánybiztosítékok kérdése felszínre került, mindig meleg érdeklődést tanúsított iránta s ez az oka, hogy *Andrássy gróf Ferenc Ferdinánd*hoz is kihallgatásra megy.

Félbeszakították a tárgyalásokat.

A mai nap kiegyezési tárgyalásainak föltűnést keltő eredménye, hogy a bécsi tárgyalásokat félbeszakították. A félbeszakítás félhivatalos forrás szerint nem végleges, a helyzet azonban igen komoly.

A szakítás előzményeiről a következőket közlik:

Az osztrák és magyar miniszterek tanácskozása 12 órától 2-ig tartott. A magyar miniszterek ezután a magyar házba mentek. A hírlapírók kérdéseire a kabinet tagjai kitérő választ adtak és csupán annyit közöltek, hogy délután visszatérnek Budapestre és hogy a tanácskozást folytatni fogják.

A mai hírekből és az általános hangulatból következtetve nagyon kétséges, hogy a folytatólagos tárgyalások eredménye sikeresebb lesz-e, mint a milyen az eddigi volt.

A Wekerle kabinet lemondott?

Bécsből kora délután azt a meglepő hírt terjesztették, hogy a *Wekerle-kormány* benyújtotta lemondását és hogy a kiegyezés körül támadt leküzdhetetlen nehézségek bírják a kabinetet erre az elhatározására. Állítólag jól beavatott budapesti forrásból is megerősítettek a hírt, ámbar nagyon valószínűtlennek látszik. A kabinetválság hírének alapja az a pánik, amely a délből nyilvánosságra került szakítás nyomán keletkezett.

Egy osztrák miniszter kijelentette egy hírlapíró előtt, hogy a kiegyezési tárgyalások, — bár végleges eredményre ezáltal sem vezettek — nem szakadtak meg teljesen.

Hír szerint október első napjaiban Budapestten folytatják a tárgyalásokat.

A szakítás híre a budapesti és bécsi tőzsdén érthető zavart és árfolyamcsökkenést okozott.

A kettős junktim.

A félhivatalos M-g a tárgyalások megszakításának okáról a következőket írja:

„A magyar kormány tagjai egyértelműleg megállapították azokat a követeléseket,

amelyek a kiegyezés finalizálását vagy meghiusulását jelentik. Ha ugyanis Ausztria csak olyan kiegyezést fogad el, amely Magyarországnak a közös kiadásokhoz való hozzájárulását az eddiginél nagyobb arányokban kívánja, akkor a gazdasági követeléseken kívül teljesítse Magyarországnak azt a követelését, amely a katonai és diplomáciai ügyekben a magyar nemzeti jogok érvényesülését elengedhetlen föltételnek minősíti. Ilyenformán most már kettős junktimról beszélhetünk: az elsőt az osztrák kormány állította föl a kiegyezés és a kvóta között, a másodikat a magyar kormány a kvóta és a nemzeti vivmányok között. Ez a kettős junktim a kiegyezési tárgyalások ütköző pontja.

E félhivatalos jelentésről nem félhivatalos körökben azt mondják, hogy képtelenség, mert Ausztriától nem követelhetünk vivmányokat, Ausztriának a hadsereg kérdésében és egyéb közös ügyekben ugyanannyi joga van, mint Magyarországnak, Ausztria nem az a fél, amelytől kérni lehet. Eddig nem is jutott senkinek eszébe, hogy Ausztriától kérjen, mert — a vivmányok megadása az uralkodó jogkörébe tartozik.

A miniszterek hazaérkeztek.

A mai napon a kiegyezési tárgyalások félbeszakadtak. Október hó elsején az osztrák kabinet tagjai Budapestre érkeznek, hogy a magyar kormányval újra felvegyék a tárgyalásokat.

A kormány tagjai ma este kilenc órakor a fővárosba érkeztek. A pályaudvaron több képviselő, különösen függetlenségi párti várta a minisztereket, akiket lelkesen megéljenztek. *Barabás Béla* meleg szavakkal üdvözölte *Kossuth Ferenc* kereskedelmi minisztert.

Zerkowitz Rudolf programja.

Beszélgetés az új vezérigazgatóval.

A motorkocsik fölülvizsgálata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Az arad-hegyaljai motorosvasutnál most folyó motorvizsgálat ma Aradra hozta *Zerkowitz Rudolfot*, a vasutársaság új vezérigazgatóját. *Zerkowitz*nak első hivatalos szereplése, egy vegyes bizottsági tárgyaláson való közreműködése után az *Aradi Közlöny* egyik munkatársának alkalma volt beszélgetést folytatni a vezérigazgatóval, aki a vasut vezetésénél maga elé szabott programjáról igen érdekes kijelentéseket tett.

A részvénytársaságnak tárgyalásairól és *Zerkowitz* jövőbeli terveiről az alábbi tudósításban számolunk be:

Tárgyalások a vaggongyár megbizottságaival.

Az arad-hegyaljai motoros vasut részvénytársasága és a *Weitzer-féle vaggongyár* között ma érdekes tárgyalások folytak. A vasutársaság motoraira nézve ugyanis most jár le a vaggongyárnak egy évi jótállási kötelezettsége és ezért egy, mindkét vállalat megbizottsáiból alakult bizottság ma délután 5 órakor kezdte meg a motoroknál szükséges javítások megállapítását. A radnai uti telepen eljáró bizottság tagjai *Kabódy Károly* máv. főmérnök, a berlini *Henning Hartwich & Co.* cég képviselőjében, *Zerko-*

witz Rudolf vezérigazgató és *Szontágh Gusztáv* műhelyfőnök, mint a hegyaljai motorosvasut megbizottai, továbbá *Müller Gyula*, a vaggongyár műszaki igazgatója és *Schiessl Károly* vaggongyári mérnök.

A mai tárgyalások során megállapították azokat a hiányokat, amelyeknek pótlása az elvállalt garancia szerint a vaggongyárt terheli. Ezek közé természetesen nem számítják a motoroknak közel egy évi használat következtében szükségessé váló reperációit. Az eldöntésre váró kérdések közül a leglényegesebb a motorkocsik jelenlegi hűtőközelítőjének újakkal való fölcserélése. A mostani méhkas alakú radiator készülék a vonatoknak mérsékelt sebessége miatt nem vált be és ezért a vasutársaság kérni fogja a vaggongyárt, hogy az Arad-csanádi vasutaknál kitűnően bevált bordás csőhűtést alkalmazza a hegyaljai vasut motorjainál. A megbízható hűtőrendszer kérdését már azért is rövidesen meg kell oldani, mert a vasutársaság gal szemben mostanában fokozott igényekkel lép föl a Hegyalja forgalmának lebonyolítása, az utasok száma naponta meghaladja a négyezret, sőt szeptember 14 én közel ötezer volt a maximum, melyet a társaság az üzem megkezdése óta elért.

A vasutársaság vezetőinek kijelentése szerint kétségtelen, hogy a tárgyalásokat simán, minden nagyobb nézeteltérés nélkül fogják folytatni és a vaggongyár ezuttal is oly előzenyiséget fog a fiatal vasuti részvénytársasággal szemben tanúsítani, amilyennel eddig viseltetett.

Zerkowitz Rudolf nyilatkozata.

Amikor a bizottság esti 7 órakor visszaérkezett a radnai-uti műhelyből, az *Aradi Közlöny* egyik munkatársa fölkereste *Zerkowitz Rudolf* vezérigazgatót és kérdést intézett hozzá új állásában követendő programjára nézve. *Zerkowitz* munkatársunk kérdésére az alábbiakat jelentette ki:

— Gyulai hosszú szerződéssel biztosított állásom elhagyására csupán az készített, hogy a hegyaljai motorosvasut vezérigazgatói állásában nagyobb terét találom az érvényesülésnek. Nagy hatással volt reám a vasuti és hajózási főfelügyelőség bátorítása is és ma már tényleg olyanoknak látom az itteni viszonyokat, hogy az igazgatóság és a közönség támogatása esetén rövid időn belül, 6—8 hónap alatt a nem történeteket megtörténekké és a megtörténeket meg nem történekké lehet tenni. Azzal a reménnyel indulok a munkának, hogy az alkalmazottak részéről ugyanolyan szeretettel fogok találkozni, amilyennel a gyulavidéki vasut személyzete környezett. A béke olajával és nem az elbocsátások és rectorziók ostorával kezdek működésemhez.

A vasutvezetés technikai részére még nem tudok programot szabni. Csak természetes, hogy a vasuti üzem egyik főszervét, a motorokat igyekezni fogok teljesen hasznavehető állapotba hozni. A mai hibának főoka, hogy nincs elég motor a forgalom lebonyolítására, mert hiszen utas van bőven. Idővel a pálya hibái is elimiálódhatnak, a személyzeti ügyek rendezése pedig nagyon könnyű. Aki becsülettel és tisztességgel látja el a munkáját és távol tartja magát minden anarchisztikus törekvéstől, az nálam szépen boldogul; akinek pedig nem tetszenek az én direktíváim, annak nyitva áll az utja másfelé.

Főtörekvésem, hogy a vasutból életrevaló vállalatot csináljunk, amilyenre különben predestinálva van. E földadat vállalására az az eredmény batorít, amelyet a gyulavidéki vasut élén elértem. Ez a vasut egy esztendei üzem alatt Magyarország valamennyi közlekedési vál-

lalata között a legkisebb forgalmi költséggel dolgozott, községi belterületeken halad át és sohasem gázolt el senkit és késési százaléka is csak egy volt és ez is a csatlakozási vonatok bejárása miatt. A vasutvezetés sikerének egyik előfeltétele, hogy a vasutat kereskedelmi szellemben vezetendő üzletnek tekintsük. Ez a közfelfogás a nyugati országokban is és ezért nem az akták tömegével, hanem a kereskedelmi alapra való helyezéssel akarom a vállalatot vezetni. E mellett hangsúlyozom, hogy a kereskedelmi vezetés nagyon szépen megfér a közönség igényeinek minden irányban való kielégítésével és a vidék közgazdasági fejlődésének szolgálatával. Ennek érdekében vezetjük be a teherforgalmat is, amelynek lebonyolításához azonban előbb még kitérőket s raktárakat kell építtetni és egyéb beszerzésekről gondoskodni.

Zerkowitz e szavakkal fejezte be érdekes nyilatkozatát:

— Bár teljes tudatában vagyok annak, hogy a gondtalanságból a gondokkal terhes vezetésre állítottam, nyugodt vagyok az iránt, hogy rövid időn belül *szerves változáson megy keresztül a vasut*, akkor megszűnik majd Aradnak és a megyének mostohagyermeké lenni és az Arad-hegyalja fontos közgazdasági tényezőjévé válik.

HIREK.

A horvát nép kiábrándul.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 17.

A Dráván túl puskaporos a levegő. A horvát nép már kezdi unni a horvát koalíció kisdéd, sokszor botrányos játékait, amelyekből a választó-kerületeknek épenséggel nincsen hasznuk. Ugy látszik, hogy a koalícióknak egyforma sors jutott osztályrészül: kijózanodnak belőlük és hangzatos frázisaikra nem hallgatnak.

Horvátországban kisebb méretekben ugyanaz a helyzet, mint volt az anyaországban a nemzeti ellenállás idején. A koalíció legényei kitartásra buzdítják a népet, amelynek nem vívmányok, hanem kenyér kell. A horvát koalíció handabandázásának az a következménye, hogy a kerületek semmit sem kapnak az országos kormánytól.

Hogy milyen a hangulat Horvátországban a horvát-szerb koalíció ellen, arról az alábbi zágrábi távirat számol be:

Több horvát kerületből, melyeknek koalíciós képviselői vannak, a választók nagy elégedettségéről érkezik hír. A koalíció tudvalevőleg elhatározta, hogy Rakodczay Sándor bánnal semmiféle érintkezésbe nem lép. Ezáltal azonban lehetlenné vált nekik, hogy a kerületek helyi érdekeit szolgálhassák, mivel nem járhatnak el ezekben a horvát országos kormány fejénél. Ez azután érthető módon kellemetlen hangulatot támasztott a választók közt.

Vasárnap ismét volt több népgyűlés, melyek közül néhánynak igen zajos lefolyása volt. A Starcevic-párt Grlasban tartott gyűlést, de az uton egy tömeg tojásokkal dobálta meg a szónokokat, amire Elegovics képviselő leugrott a kocsiról s a támadókra több revolverlövést tett.

A szlavóniai Sopieban a haladópart hívott egybe gyűlést, melyen Lorkovics képviselő és Wilder, a Pokret szerkesztője vettek részt. A szónokok heves támadást intéztek a papok ellen, ami olyan izgalmat okozott a népgyűlés résztvevői között,

hogy a gyűlés határozathozatal nélkül oszlott szét.

— Az abessziniai küldöttség a király előtt. Bécs-ből táviratozzák: A király ma délelőtt fogadta kihallgatáson az abessziniai küldöttséget. A kihallgatás körülbelül egy negyed óráig tartott. Az abessziniaiak fényes egzotikus nemzeti ruhájokban jelentek meg az uralkodó előtt s hódoló átiratukat egy selyem vánkoson nyújtották át a királynak. A küldöttség ajándékokat is hozott magával, amelyeket még tegnap adtak át az udvarmesteri hivatalnak, amely azokat a császári és királyi muzeumban helyeztette el.

— A király és a jom-kipur. Holnap, szerdán van a zsidóknak engesztelő napja, amelynek az idén a politikában is szerepe jutott. Beszélnek, hogy a nyáron Wekerle Sándor miniszterelnök a szokottnál rezignáltabb hangon beszélt a kiegyezésről a felségével Ischlben.

— Felsőges uram, — mondta — nem tudom, nem török-e bele a bicskám ebbe a vállalkozásomba.

— Mindegy, kedves Wekerle — válaszolt a fáma szerint a király, — de azt mondhatom önnek, hogy unom már ezt a hosszadalmas huzavonát. Kívánom, hogy jom-kipurig okvetlenül vessenek véget a kiegyezési tárgyalásoknak.

Wekerle meglepődötten nézett a felségre. A király kitalálta, hogy a terminus jelzésén csodálkozik a miniszterelnök és hogy meglepődöttsége sokáig tartson, hamarosan hozzátette a felség:

— Higye el, kedves Wekerle, ha ön olyan sokáig lesz Ischlben, mint én, ön is így fog majd beszélni.

— Orosz anarkista Budapesten. Budapestről táviratozzák: A rendőrség ma egy éjjeli kávéházban letartóztatta Andrejev Nikolájt, aki Andrejev Leonid hírneves orosz író öccsének adja ki magát. Andrejev Nikoláj elektrotechnikus és Moszkvából szökött meg néhány hét előtt. Főalakja volt az orosz zavargásoknak és veszedelmes anarkista hírében állott. A zavargások közepette elfogták, s a moszkvai várban 21 havi várfogságot szenvedett el. A fogságból néhány hét előtt sikerült megszöknie s ekkor Németországba vette útját. Tegnap Budapestre érkezett, ahol orosz nemzeti öltözetével általános felűnést keltett. A rendőrség az első perctől kezdve figyelemmel kísérte, s miután gyanus emberek társaságában dorbézolt egész éjjel, egyik kávéházban letartóztatták. Andrejev kijelentette, hogy büntetendő cselekményt nem követett el, s csupán politikai menekült. Mindezek dacára a rendőrség a toloncházba szállította, ahonnan holnap Oroszországba toloncolják.

— A velencei gyilkosság. Velencéből táviratozzák: A tegnap Svájcából ideérkezett Gradenigo Lipót ügyvéd elvállalta Naumovnak, gróf Komarovszki gyilkosának a védelmét. Komarovszki grófnőt több oldalról arra biztatják, hogy a pörben mint magánpanaszos lépjen fel. A questura ma még egy Tarnovszka grófné nevére címzett levelet foglalt le. Ez a negyedik levél, mely a grófné nevére címezve ideérkezett.

A Corriera della Sera jelenti, hogy az olasz rendőrségnek alapos a gyanuja, hogy Komarovszki gróf feleségét Tarnovszka grófné mérgezte meg. Ezzel szemben a bécsi rendőrség azt mondja, hogy a gróf felesége természetes halállal mult ki egy drezdai szanatóriumban.

— Drude tábornok újabb támadása. Londonból táviratozzák: A Daily Telegr. jelenti Mazaگانból e hó 14-iki kelettel: Negyvennyolc zsidót, kiket Casablancánál elfogtak, ma kiváltottak. Muley Hafid serege híre szerint 16.000 modern fegyverzettel ellátott emberből áll. Ma el

Ainen 600 ugynevezett kék férfival Marakeesbe érkezett. Európaiak, zsidók és mórok Ra'atból Sassiba és Mogadorba menekülnek. — Drude tábornok kijelentette abbéli szándékát, hogy még e héten újabb előnyomulási kísérletet tesz az ország belsejébe. Ez esetben a hadműveletek az eddigiekénél kétségtelenül sokkal érdekesebbek lesznek.

— Gyilkosság Talpason. Talpasról írja tudósítónk, hogy vasárnap este Lázár Simeon és öt társa garázdálkodtak a korcsmában. Majd részeg fővel megindultak hazafelé, előzetesen azonban összebeszéltek, hogy a ki legelőbb utjukba akad, agyonütk. Utközben tényleg találkoztak egy emberrel, akit ütlegelni kezdtek s csak akkor mentek tovább, mikor már annyira összeverték, hogy mozdulni sem tudott. A szerencsétlen embert másnap halva találták meg az út melletti árokban Személyazonosságát mindezekig nem sikerült megállapítani. A vizsgálat megejtése céljából ma Szokolczay Laios dr. kir. ügyész kiszállott Talpasra.

— Halálozás. Súlyos csepés érte ma Sztojka József városi számtisztot. Tizenhárom éves lánka leánya ma délután hosszas szenvedés után meghalt.

— 700.000 korona jótékony célra. Eperjerről írják: Latinák Rudolf gazdag földbirtokos, aki 86 éves korában halt meg a gömörmegeyi Ploszkón, 700.000 koronát hagyott jótékony célra. Ebből az összegből 10.000 koronát kap a tiszai ág. ev. egyházkerület oly kikötéssel, hogy 50.000 korona kamataiból az eperjesi jogakadémia, 25.000 korona kamataiból az eperjesi technológia tanárainak fizetése javíttassék, 25.000 korona kamatai felett pedig szabadon rendelkezék. 100.000 koronát kap a gömörmegeyi magyar közművelődési egyesület. Nagyobb hagyományokban részesültek még: 20.000 koronával a József főherceg szanatórium, 10.000 koronával a vaskői evangélikus egyház, 10—10.000 koronával a jolsvai sikele néma-intézet és a Nagyrőcén tervezett fiuinternátus, 5—5000 koronával a roznyói evangélikus leányiskola és árvaház. Iskolai célokra az örökhagyó életében is sokat adományozott.

— Öngyilkos karlista tábornok. Madrid-ből táviratozzák: Valle Cerrato márki karlista tábornok, Don Carlos trónkövetelő szárnysegéde ma revolverrel agyonlőtte magát.

— Utolsó tanúkihallgatás a Polónyi Lengyel ügyben. Budapestről táviratozzák: A Polónyi-Lengyel-féle sajtóperben ma volt az utolsó tanúkihallgatás. A vizsgálóbíró Haraszi Jellinek Henriket, a közúti vasut részvénytársaság igazgatóját hallgatta ki, aki a közúti vasut körül történt panamákról tett vallomást. Vallomását természetesen titokban tartják.

— A kolozsvári öngyilkos család temetése. Kolozsvárról táviratozzák: A borzalmas családi katasztrófa négy áldozatát ma hajnalban ravatalra helyezték. Mind a négy öngyilkosnak egyszerű fakoporsója volt, amelyet fekete lepellet borítottak le. A négy fekete leplen egy-egy fehér cédulára írt név jelezte, ki fekszik a koporsóban. A halottas ház komorsága szinte borzalmas volt. A temetés ma délután történt meg a város közönségének óriási részvétele mellett. Litvayek temetésén megjelent a Karolina kórház igazgatója és teljes tisztikara is. A rokonságból egyedül Wagner, békéscsabai építész jött el a végső tiszteletre. Az egyházi szertartást Gratz Mór luteránus lelkész végezte. A szertartás alatt a közönség soraiból sokan sirva fakadtak s a leányok barátrói közül többen elájultak. A négy koporsót egy hatodfél méternyi mélységű közös sírgödörbe helyezték. — A hivatalos vizsgálat Litvay visszaélései miatt még egyre tart, de eddig még mindig nem sikerült megállapítani, hogy milyen nagy az az összeg, amelynek erejéig az élmezési tiszt az államot megkárosította.

— Pogrom Odesszában. Berlinből táviratozzák: A *Vossische Zeitung* jelenté Odesszából: Egy ismeretlen kezek által megölt kerületi rendőrfelügyelőnek temetése tegnap az orosz népszövetség embereinek újabb gyalázatos garázdálkodásra szolgált alkalmul. Amikor a temetési menet a zsidókórházhoz ért, a népszövetségnek a menetben lévő emberei *lövöldözni* kezdtek. A zsidók a maguk részéről *revolverlövésekkel válaszoltak*. Menekülésük közben a zsidó kórházat kikutatták és sok zsidót és egy keresztény leányt megsebesítettek.

— Björnson a tótok között. Budapest-ről táviratozzák: Annak az éles támadásnak, amelyet Björnson norvég író Apponyi Albert gróf ellen intézett, alighanem meg van a nyitja, ha igaz az, amit Vajda Sándor nemzetiségi képviselő egy hírlapírónak mondott.

Vajda Sándor ugyanis a következőket jelentette ki:

— Bécsből jövök és ott hallottam, hogy Björnson Magyarország felső vidékén jár s ott szerezte az Apponyi ellen intézett támadásra vonatkozó információkat. A tót vezérek befolyásolták a norvég költőt.

Vajda ezután még azt mondta, hogy az ő nézete szerint, ha már nincsen Björnson a tótok között, azt hiszi, hogy *ott volt*.

— Kinevezés. A vallás és közoktatásügyi miniszter Ambrus János okleveles tanítót a forraynagyratási állami elemi iskolához rendes tanítónak nevezte ki.

— A biliárd-asztalok csodája. Magyarországon a műipari tárgyak készítése elég művészi színvonalon áll. A műipari tárgyak közül azonban a biliárd-asztalok voltak azok, amelyek készítése eddig igen alacsony színvonalon állott, különösen az osztrák gyárosokkal szemben nem bírtak érvényre jutni a magyar biliárd készítmények. Egy aradi törekvő iparos, Hartmann János tekeasztalkészítő remek munkájával azonban tulszárnyalta minden más külföldi biliárd-gyárost, mert olyan modern teke-asztalokat gyártott, amelyek jóságuk és pazar kiállításuk folytán az ipari remekművek esodája. Az új biliárd-asztalok Geller Samu modernül berendezett „Fiume”-kávéházában láthatók. A biliárd játékot kedvelő közönség bizonyára méltányolni fogja a törekvő kávéház tulajdonosának és mennél tömegesebben látogatják a kellemes kávéház helyiséget.

— Adomány. Deutsch István (Budapest) a negyvennyolcas honvédek javára 1 koronát adományozott. Az adományt rendeltetési helyére juttatjuk.

— Szilágyi és Diskant miskolci gépgyáros cég kitűnő borsajtóira valamint legújabb „Villám” centrifugális bogozó és zuzogépeire felhívjuk t. olvasóink figyelmét Kiemelendők különösen a cég által feltalált és készített „Kossuth” „Kincsem” és „Hegyalja” borsajtók, nemkülönben a nagyüzemi préseléshez készített „Rákóczy” kettős kosaru sajtók, melyeknek a régi világból készített prése a modern technika vívmányaival. A sajtó felső része acél, alsó része faszervezet. Ennélfogva a must sehol sem érintkezik vasrészekkel, hanem csak a fával, ami a must színét, ízét, zamatját nem befolyásolja. A törkölyt sem kell összevagdálni, hanem kisebb darabokban is könnyen ki lehet venni. Az 1902. évi egri és a pozsonyi II. mezőgazdasági országos, az 1906. évi nagyváradi kiállításon a cég borsajtói első díjjal, aranyéremmel lettek kitüntetve.

— Rovarpor, bolhák, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb Vojtek és Weisznál. 201

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, szeptember 17.

Maholnap itt az ősz. A meleg napokat hűvösök váltják fel.

A gazda kíváncsian tekint a jövő időjárás elé, vajjon kedvezőbb lesz ezután, mint eddig volt.

A gabonaüzlet irányzata a szilárdság jegyében áll.

A mai piacon elkelt:

Buza 10-70.

Rozs 8-60.

Zab 7-10.

Árpa 7.—

Tengeri 6-20.

Az árak koronákban, 50 kilogrammonként értendők.

Budapest. áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 17.

Elkelt 20,000 métermáza változatlan áron. Kinálat 6: vételkés korlátolt.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	5 órai sárlat
Buza októberre	11.45—11.46	
Zab októberre	8.14—8.15	
Rozs októberre	9.68 9.69	
Tengeri 1908 májusra	6.83 6.84	

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	641 25
Magyar hitelrészvény	752 25
Városi villamosvasuti részvény	250 —

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 17 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 134—135 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 135—136 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 136—137 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig. Sertéslétszám: Szeptember 14 napján volt készlet 38,053 darab, szeptember 15. napján felhajtott 819 darab, szeptember 16. napján elszállított 645 darab, szeptember 16. napjára maradt készletben 33,225 darab. A hizott sertésüzlet irányzata: Csöndes.

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 17. —

Központi szálloda. László László birtokos Budapest. — Heinrich Kornél kártyeárnyékos Budapest. — Orendi Viktor szerkesztő Temesvár. — Lustig Sándor fakereskedő Budapest. — Morár Valér dr. ügyvéd Radna. — Golub György esperes Tomanc. — Erényi József kereskedő és fia Budapest. — Winkler Antal magánzó Szenthubert. — Bleier Bernát gazdász és neje Buzsák. — László Lajos utazó Budapest. — Papp Simon főszolgabíró Felsővisó. — Fried Jakab utazó Budapest. — Koratek Lajos fő-részkezelő. — Kabody Károly főmérnök Budapest. — Zsarkó József főmérnök Budapest. — Inondy Dezső utazó Budapest. — Roger Pál fatermelő Budapest. — Gipfert Ernő gyáros Cegléd. — Barersdorff Alfréd fakereskedő Szászrégen. — Montag Dezső birtokos Berza. — Martics István birtokos Magyarád. — Förstel Ottó mérnök Berlin.

NYILTTER.*

Mérlegképes

könyvelőt

keresünk.

Rosenblüh H. és Társa
divatáru üzlet.

Kik hasonló üzletben működtek,
előnyben részesülnek.

1—1907. igazoló vál.

Hirdetmény.

Közhirre tétetik, hogy Arad szab. kir. város igazoló választmánya a törvényhatósági bizottságban 1908. évben szavazattal bíró legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállítása céljából f. évi szeptember hó 19., 20. és 21-én d. u. 3-5 óráig Dr. Angel István aljegyző hivatalos helyiségében ülést tart.

Felhívhatnak mindazok, akik az adó kétszeres beszámításának az 1886. évi XXI. t.-c. 26. §-ában biztosított kedvezményét igénybe venni kívánják, vagy ezen törvény alapján bármilyen jogukat érvényesíteni óhajtják, hogy abbéli szándékukat az igazoló választmány előtt az ülések tartama alatt írásban vagy szóban bejelentse.

Arad szab. kir. város igazoló választmányának 1907. évi szeptember hó 16-án tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel István,
az igazoló választmány jegyzője.

Steckenpferd- Liliomtej-szappan

Bergmann és Társa Dresden és Teschen a/E., volt és marad a naponkiat beérkező elismerő levelek szerint a leghatásosabb gyógyszappan pattanások ellen. A bőrt állandóan finoman, puhán tartja és rózsaszínű teint ad neki. Darabja 80 fillért kapható a gyógytárakban, drogueriákban, illatszerkereskedésekben és borbélyüzletekben. 1043

Arad sz. kir. város polgármesterétől.

4140—1907. pm.

Hirdetmény.

Az 1907. évi egyénekenkénti utadó kivétési lajstromot 1907. évi szeptember hó 15-től 1907. évi szeptember hó 30-ig terjedő 15 napi időtartamra a városházán az adóügyi osztály helyiségében az 1890. évi I. t.-c. 23. §-a értelmében közszemlére kiteszem és erről az érdekelteket azzal értesítem, hogy a fentjelzett időben és helyen a hivatalos órák alatt a kivétési lajstromot betekinthezik és az ellen felszólalásait Arad sz. kir. város közigazgatási bizottságához címezve írásban vagy szóval előterjeszthetik.

Aradon, 1907. évi szeptember hó 14-én.

A polgármester ur távol:

Kádas Kálmán,
főjegyző.

A Bór- és Lithion-tartalmú

Salvatorforrás

kitűnő sikerrel használtatik
vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmánál és köszvénynél, a cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető!
Teljesen tiszta!

Kapható ásványvízkereskedésekben vagy a
Kunig-Lipóci Salvatorforrás Vállalatnál
Budapest, V. Rudolfsplatz 8.

Városi hirdetmények.

25598—1907. szám.

Hirdetmény.

A gazda és gazdasági cseléd közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1907. évi XLV. t.-c. folyó évi november hó 1-én lép életbe.

Ugyanezen napon lép életbe ezen törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott 48000—1907. számú földmívelésügyi ministeri rendelet is.

Ezen alkalomból közhírré teszük a következőket:

A hatósági eljárás, mely a jelen törvényben, továbbá az 1898. II. t.-c., 1899. XLI. t.-c. 1899. XLII. t.-c., 1900. XXVIII. t.-c., 1900. XXIX. t.-c. által szabályozott ügyekben szükségessé válik — ideértve a kihágási ügyekben való büntető bíráskodást s az egyénenként 100 koronát meg nem haladó kárkövetelések elbírálását is — a következő hatóságok hatáskörébe tartozik:

Elsőfokban: a rendőrkapitányi hivatal.

Másodfokban: a városi tanács.

Harmadfokban: a földmívelésügyi minister.

Az egyénenként 100 koronát meghaladó kártérítés iránti ügyek elbírálása a királyi bíróságok hatáskörébe tartozik és ezek a törvénykezési rendtartás szabályai szerint járnak el.

Azok a szolgálati szerződések, amelyek ezen törvény életbeléptetése előtt az 1876. XIII. t.-c.-nek megfelelően létesültek és a jelen törvény életbeléptetésekor még fennállottak: továbbra is érvényesek maradnak, de egyebekben ezeket a szerződéseket is a jelen törvény szerint kell megítélni.

Arad, 1907. szeptember hó 7-én.

A városi tanács.

498—1907. gsz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az Arad és Ujarad közötti csolnakátkelési jognak 1907. évi november 1-től kezdődőleg az Ujarad felé vezetendő vashidnak forgalomba helyezése napjáig leendő bérbeadása iránt folyó évi szeptember hó 23-án d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár: 16607 kor. 77 fillér évi haszonbér.

Bánatpénzül letendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénznek a városi pénztárba történt letételét igazoló jegy mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a város-háza 104. sz. szobájában az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági széke 1907. évi szeptember hó 9-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k. aljegyző.

Pályázati hirdetmény.

A „Cs.-Palotai takarékpénztár részvénytársaság” a lemondás folytán megüresedett

gyakornoki állásra pályázatot hirdet.

Akik ezen, ezidőszerint 600 korona évi kezdőfizetéssel és az igazgatóság által évenként megállapított nyereségy jutalékkal javadalmazott állást elnyerni óhajtják, elméleti, esetleg gyakorlati képesítésükről szóló bizonyítványuk kapcsán pályázati kérvényüket folyó hó 23-ig annál is inkább benyújtsák, mert később beadottak figyelembe nem vétetnek.

A megválasztandó köteles állását a vett égetés után azonnal, legkésőbb október hó 1-én mulhatlanul elfoglalni.

Csanádpalotán, 1907. szeptember hó 15-én.

Kovács József,

vezértitkár.

2227

967—1907. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cikk 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbíróóság 1906. V. 2882/8. számú végzése által Löwy Mór végrehajtató javára, Novotny Ede ellen 50 kor. tőke és járuléka erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le- és felülfoglalt és 1726 koronára becsült butorokból álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a helyszínén, vagyis Aradon, Lipót-utca 8 d. sz. alatt leendő eszközzésére 1907. október hó 1-ső napjának délután 6 óra határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cikk 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1907. évi szeptember hó 15. napján.

Török Dénes,
bíróági végrehajtó.

2222

402—1907. vhtó szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1907. évi 8846. számú végzése következtében, Dr. Vajda István aradi ügyvéd által képviselt Magyar Ferenc aradi lakos javára, idb. Bader József ujszentannai lakos ellen 813 kor. s jár. erejéig 1907. évi június hó 18-án fogatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 7085 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 drb. gőzcséplő gép, malacok, kocsik stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés Weisz Sándor 60 kor. s jár. iránti követelése erejéig is meg fog tartatni.

Mely árverésnek a világosi kir. járásbíróóság 1907. évi V. 192.2. számú végzése folytán 313 kor. tőkekövetelés, ennek 1907. évi április hó 15. napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 103 kor. 39 fillérben bíróság már megállapított költségei erejéig, Ujszentanna községben, végrehajtást szenvedett házánál leendő megtartására 1907. évi szeptember hó 20-ik napjának délutáni 3 óra határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is eladatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Világoson, 1907. évi szeptember hó 1. napján.

Thuránszky Sándor,
kir. bir. végrehajtó.

2226

**Lábizzadás,
hónaljizzadás**

ellen meglepő jó hatású szer a **Hajós-féle**

általános hintőpor,

szárit, — szagtalanít.

Ára egy doboznak 70 fillér.

313

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a világhírű törvényesen védett **Hajós-féle**

ANAGALLIN

használatát által. — Ára egy üveggnek 70 fillér.

„NEVER“

amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető legjobb óvszer. 6 drb egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Poloskák kiirtására legjobb szer a Phenolsav.

Ára egy üveggnek 70 fillér.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

— Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

APRÓ HIRDETESEK.

A Kinek

ismerettség híján

názastársra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztra, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,	kulcsárnőre, gazdasszonyra, szakácsnőre, szóbalányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszedőre házmesterre, stb.-re van szüksége.
--	---

Aki

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást stb.; vagy
--	--

Aki

bérbeadni kíván

birokat, házat, vadászterü- letet,	halászatot, telket, kocsit, lovat,
---	---

Aki

mindeseket vétel vagy bérbevétel cél-
jából keresi;

Aki

valamely állást betölténi kíván: legbisto-
sabban értezt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“
kis hirdetési
rovatát használja.

Kerestetik

azonnali belépésre
aradi családhoz intelli-
gensebb kisasszony
(esetleg német ajku) 3
gyermek mellé. Czim a
kiadóhivatalban.

Főzőnő

a Pankotán felállítandó közös kony-
hánál alkalmazást nyer. Megkiván-
tatik, hogy körülbelül 70 személy
részére kifogástalanul főzzön és
helyesen adagoljon. — Ugyanide
kerestetik megvételre egy jó kar-
ban levő, áthelyezhető s 70 sze-
mély részére alkalmas takaréktűz-
hely. Ajánlatok „Dr. Werner Mik-
lós, Pankota“ cím alá küldendők.
2189

Egy nagy sarok üzlet

helyiség pincével és raktárral,
vagy annélkül kiadó, az izraelita
templom épületében. 2200

Keresek

egy szerény igényű vegyeskeres-
kedő segédet, ki a szerb és német
nyelvet tökéletesen bírja. Dózsa
Márk, Kétfél. 2178

Eladó ház!

Demeter-utca 10. számú ház 900
□-öl telekkel eladó. Bővebbet Fló-
rián utca 14., földszint jobbra. 2188

Makzók és Imakönyvek

(az izr. ünnepekre valók) üzletem-
ben nagy választékban kaphatók. Ve-
szek könyvtárakat. **Kezpel Izsó**
könyvkereskedő, Aradon. 1921

Üzletvezető,

ki a román nyelvet folyékonyan
beszéli, azonnali belépésre keres-
tetik egy vegyeskereskedés veze-
téséhez, amely italmérséssel van
egybekötve. Nős előnyben részesül.
Óvadék megkivántatik. Cim a ki-
adóban. 2216

Egy jó házból való fiu

tanulónak rőfös és divatáru üzletbe,
teljes ellátással is felvétetik. Ro-
mán vagy szerb nyelvet bíró előnybe
részesül. Cim a kiadóban. 2214

Egy ügyes kereskedő segéd,

ki a fűszer, vas- és rövidáru-üz-
letben is jártas, vidéki fogyasztási
szövetkezetnél azonnal alkalmazást
nyer. Ajánlatokat „Szorgalmas“
jelige alatt továbbit a kiadóhi-
vatal. 2179

50 év óta fenálló

2 korlátlan kimérési joggal bíró

Vegyesáru kereskedés

elköltözés folytán

átadó.

Bővebbet 2224

Stengl Ignácz, Kispereg.

Bérbeadási árverési hirdetmény.

Alólirott birói zárgondnok ezennel közhírré teszi, hogy
Fekete Józsefné, m. bodzási lakos, tulajdonát tevő és birói zár
alatt álló alábbi szántóföldek:

a bodzási 134. számú tjkvben felvett:

348. helyrajzi számú 19 kis hold
428. — 825 □-öl

a bodzási 200. számú tjkvben felvett:

346. helyrajzi számú 19 kis hold
431. — 825 □-öl

a bodzási 310. számú tjkvben felvett:

306. helyrajzi számú 19 kis hold
409. — 825 □-öl

és a bodzási 327. számú tjkvben felvett:

345. helyrajzi számú 19 kis hold
432. — 825 □-öl

1907 évi szeptember hó 21-én délelőtt 11 órakor Bodzáson ifj.
Fekete József házában 41. szám alatt nyilvános szóbeli árve-
résen bérbeadni fognak

A bérösszeg egyharmad része azonnal, egyharmad része
Szent Györgykor és egyharmad rész Szent Istvánkor lesz fi-
zetendő.

Aradon, 1907. évi szeptember hó 15-én.

Egy új kiadása

Mayer Conversations Lexicont meg-
vételre keres **Ingusz I. és Fia**
könyvkereskedése. 361

Diamant Ferenc

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Atzél Péter utca 2.,

a színház főbejáratával szemben. Bo-
hus-udvarban.

Csillárok és lámpák

gáz és villanyra.

Az aradi gazgyárban leégett

valódi Auerek raktára.

Drbjz 60 ill.

Üvegcsövek, erayók, füllpánok, vil-
lanykörtek, ilylámpa szerek és szerelési
anyagok legjobb minőségben legelősi-
ban kaphatók. 363

Földes Kelemen

orvosi laboratoriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomor-
tartalom és hányadék, vér,
koros folyadék-gyülemek, epe
és huygköképződmények, ne-
mi szervek váladékai, torok
lepedék, ondo, anyatej és kor-
szöveti vizsgálatokat mér-
sékelt díjazásért. 368

Egy jó karban levő 2 lóerős

GÁZMOTOR

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Hámory-gazdaság

ajánlja sajáttermésű

nemesfajú

sárga és görög

DINNYÉIT.

Kaphatók: 1980

Deák Ferenc-utca 3., az udvarban.

493—1907. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az
1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értel-
mében ezennel közhírré teszi, hogy
a kisjenői kir. járásbírósnak
1907. évi Sp. 840. számú végzése
következtében Dr. Glück Géza
javára, Kurta Ignáczné és Tomucza
Flóriáné ellen 200 kor. s jár.
erejéig 1907. évi augusztus hó
14-én foganatosított kielégítési vég-
rehajtás után lefoglalt és 2505 ko-
ronára becsült következő ingósá-
gok, u. m.: lovak, sertések, buto-
rok, ágynemű nyilvános árverésen
eladotnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir.
járásbírósnak 1907. évi V. 313/2.
számú végzése folytán 200 kor.
tőkekövetelés, ennek 1907. évi má-
jus hó 8. napjától járó 5% kamatai
és eddig összesen 160 kor. 80 fillér-
ben bírósággal már megállapított költ-
ségek erejéig, Szintyén és Zaránd-
on leendő megtartására 1907. évi
szeptember hó 25-ik napjának dél-
előtti 10 órája, Zarándon délután 1
órája határidőül kitűzetik és ah-
hoz a venni szándékozók ezen-
nel oly megjegyzéssel hivatnak
meg, hogy az érintett ingóságok az
1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai
értelmében készpénzfizetés mellett,
a legtöbbet ígérőnek, szükség ese-
tén becsáron alul is el fognak
adatni.

Amennyiben az elárverezendő
ingóságokat mások is le és felül-
foglaltatták és azokra kielégítési
jogot nyertek volna, ezen árverés
az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. ér-
telmében ezek javára is elrendel-
tetik.

Kelt Kisjenőn, 1907. évi szept-
ember hó 13. napján.

Balassa,

kir. bir. végrehajtó

2221

Bánfi Sándor,

birói zárgondnok.

2223

Feltűnő újdonság!

DÉLICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzók
egyszer veszi és többé mást nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.